

Nota Energie- en
Warmtetransitie 27/28

Inhoud

Nota Energie- en Warmtetransitie 27/28.....	- 1 -
1. Inleiding.....	- 3 -
2. Evaluatie Nota Energie- en Warmtetransitie 2023.....	- 4 -
Status Overkoepelende opgaven.....	- 4 -
1. Nationaal Isolatieprogramma.....	- 4 -
2. Warmtetransitie.....	- 5 -
3. Informeren, Motiveren, Stimuleren.....	- 7 -
3. Context van deze nota.....	- 10 -
Stand van zaken Rijksbeleid.....	- 10 -
Traject richting RES 2.0.....	- 10 -
Samenwerking Energietransitie Weerterland.....	- 11 -
Uitkomsten rapport Energiesysteem van de Toekomst.....	- 12 -
Energiesysteemverkenning MRE.....	- 14 -
Energieperspectief 2050 (Provincie Noord-Brabant).....	- 15 -
Energiebronnen in Cranendonck.....	- 17 -
4. Uitvoering overkoepelende opgaven.....	- 19 -
4.1 Nationaal Isolatieprogramma.....	- 19 -
4.2 Warmtetransitie.....	- 20 -
4.3 Informeren, Motiveren, Stimuleren.....	- 24 -
4.4 Netcongestie als extra opgave.....	- 25 -
5. Uitvoeringsgebieden.....	- 31 -
5.1 Wettelijke Taken Rijk.....	- 31 -
5.2 Inwoners Stimuleren.....	- 31 -
5.3 Bedrijven Stimuleren.....	- 35 -
5.4 Voorbeeldfunctie gemeente.....	- 36 -
5.5 Urgente Gevallen.....	- 36 -
5.6 Data en Monitoring.....	- 37 -
5.7 Samenwerking.....	- 38 -
6. Financiële paragraaf.....	- 39 -

1. Inleiding

Ondanks dat we slechts 2,5 jaar verder zijn sinds de vorige Nota Energie- en Warmtetransitie, loopt de energietransitie al weer over van nieuwe dynamiek en uitdagingen. De keuze uit 2023 om een kortlopende uitvoeringsnota op te stellen in plaats van een langlopende visie is de juiste gebleken. Er is genoeg gebeurd om een herijking op het gebied van beleid en uitvoering vast te stellen.

Zo heeft de energietransitie zich ontwikkeld van het realiseren van opwekprojecten richting de opbouw van een nieuw soort energiesysteem. De isolatieaanpak werd verfijnd en verbreed dankzij nieuw verkregen middelen. En onze acties op het gebied van communicatie brachten nieuwe inzichten over op welke verschillende manieren verschillende inwoners bereikt kunnen worden. Dat betekent niet dat het roer volledig om moet. We houden vast aan de structuur van overkoepelende opgaven en uitvoeringsgebieden die meer focus bieden.

Waar we in deze nota wel uitvoerig bij stilstaan is de veranderende stand van de energietransitie. De context van de Cranendonckse energietransitie is door zaken als afschaffen van de salderingsregeling en netcongestie flink anders dan twee jaar geleden. Dit maakt dat wij op meer dan één manier onze focus verleggen. Inwoners hebben nog meer dan voorheen behoefte aan zekerheid, waardoor het vertrouwde isoleren beter aanslaat dan boodschappen over aardgasvrij wonen. Netcongestie heeft voor bewoners slechts een beperkte dagdagelijkse impact, maar raakt de gemeente en haar bouwplannen dan weer flink. Een nieuwe opgave met nieuwe spelregels die we ons op zeer korte termijn eigen moeten maken.

Leeswijzer

Deze nota bestaat verder uit vijf hoofdstukken. Allereerst bekijken we de voornaamste resultaten van de vorige Nota Energie- en Warmtetransitie in **hoofdstuk 2**. Om u mee te nemen in de voornaamste nieuwe ontwikkelingen en de context waarin we deze nota schrijven is **hoofdstuk 3** geschreven. In **hoofdstuk 4** bekijken we de status van de overkoepelende opgaven. Deze opdrachten vormen de fundering onder het uitvoeringsprogramma en worden daarom apart uitgelicht. Welke activiteiten we oppakken in de uitvoering wordt in meer detail toegelicht in **hoofdstuk 5**. Tot slot bevat **hoofdstuk 6** de financiële onderbouwing van deze Nota Energie- en Warmtetransitie.

2. Evaluatie Nota Energie- en Warmtetransitie 2023

Status Overkoepelende opgaven

De vastgestelde Nota Energie- en Warmtetransitie is gebaseerd op drie overkoepelende opgaven. Dit zijn langlopende hoofdonderwerpen in de energie- en warmtetransitie die leidend zijn in onze uitvoering. Het Nationaal Isolatieprogramma, de warmtetransitie en het informeren, motiveren en stimuleren van inwoners staan centraal in onze aanpak.

1. Nationaal Isolatieprogramma

Bij het vaststellen van de Nota Energie- en Warmtetransitie in 2023 was al bekend dat er een landelijk isolatieoffensief zou komen met als doel 2,5 miljoen slecht geïsoleerde woningen aan te pakken. In Cranendonck zouden 2238 koopwoningen, grofweg 1 op de 3, in deze doelgroep vallen.

Voor het Nationaal Isolatieprogramma (NIP) is in 2023 voor de drie A2-gemeenten een meerjarig uitvoeringsprogramma opgesteld. Sindsdien en sinds het vaststellen van de Nota zijn de landelijke regels rondom deze subsidieregeling meermaals gewijzigd. Niet alleen werden de voorwaarden anders (zoals toevoeging van woningen met energielabel C) en veranderde de looptijd (naar eind 2030), ook werd het budget meermaals vergroot. Het totale toegekende budget groeide van € 750.000 eind 2023 tot € 3,3 miljoen in juli 2025.

Ondanks de groeiende mogelijkheden is het nog een hele klus gebleken om bewoners te laten profiteren van de subsidiemogelijkheden. Erg vaak vernamen wij dat bewoners weliswaar de landelijke ISDE-subsidie voor isolatie hadden aangevraagd, maar het bestaan van de gemeentelijke subsidie niet kenden. Cijfers bevestigen dit, jaarlijks wordt er in Cranendonck zo'n 350 keer ISDE-subsidie aangevraagd, maar bleven de aanvragen voor de gemeentelijke isolatiesubsidie steken op rond de 50.

Om deze mogelijkheden beter te benutten en om een diverser pakket aan regelingen aan te bieden is in januari 2026 een nieuwe subsidieverordening vastgesteld. Hierin worden onder andere aanpassingen voorgesteld aan het subsidiebedrag voor huishoudens met energiearmoede, de hoogte van het inkomen dat in aanmerking komt voor dit verhoogde subsidiebedrag en het toevoegen van de mogelijkheden voor doe het zelf-isolatiemaatregelen. De eerste ervaringen met de nieuwe subsidieregeling zijn positief, in mei 2026 waren er al meer subsidies toegekend dan in het gehele jaar 2025.

Samenwerking Regionaal Energieloket

In samenwerking met Regionaal Energieloket zijn er in 2024 en 2025 inkoopacties georganiseerd rondom beglazing en warmtepompen. Doel van de acties is om huishoudens te informeren en een aanbod te doen vanuit een vooraf geselecteerde partij. Bij de acties (2x warmtepomp, 1x glas) waren er 63 en 30 aanmeldingen voor een offerte

voor een warmtepomp. De glasactie trok slechts 17 aanmeldingen.

Hoewel de acties naar tevredenheid zijn verlopen zien we wel dat in vergelijking met voorgaande jaren de animo langzaam terugloopt. Het aandeel inwoners dat alleen behoefte heeft aan een concreet aanbod lijkt bediend. We gaan inkoopacties daarom afbouwen en ons richten op gerichtere ondersteuning voor de groep die behoefte heeft aan meer hulp alvorens zij een keuze maken.

2. Warmtetransitie

Voortgang Heesakker

De voortgang van het traject in Heesakker kan niet beoordeeld worden zonder rekening te houden met de context. Bij vaststelling van de Nota Energie- en Warmtetransitie in eind 2023 waren we hoopvol. De recente energiecrisis liet zien dat verduurzaming niet alleen lonend kon zijn maar vaak ook noodzakelijk was om grip te houden op de energiekosten. Met een naderende plicht voor een hybride warmtepomp gloorde er hoop dat mensen meer en meer bekend zouden raken met warmtepomptechniek. Daarnaast waren zonnepanelen een solide investering met een hogere opbrengst dan spaargeld op een bankrekening.

In 2026 is van deze drie vooruitzichten niks meer over. Energieprijzen stabiliseerden gedurende 2024 en 2025, weliswaar op een hoger niveau dan voorheen. De verplichte hybride warmtepomp kwam er toch niet en de salderingsregeling werd na veel soebatten plots toch afgeschaft. Bij inwoners en hun bereidheid tot verduurzaming heeft dit in het beste geval tot twijfel en in het slechtste geval tot een gebrek aan vertrouwen in overheidsbeleid geleid.

Contact met bewoners

Eveneens positief zijn de ervaringen van bewoners in de wijk die verduurzaamd hebben. Inwoners herkennen de voordelen van isolatie en worden door middel van subsidies nog extra aangemoedigd. Vanuit de koplopers in Heesakker zijn er ook positieve signalen te melden over de besparing op de energierekening. Tot slot was er veel respons op de schriftelijke enquête die we in juni 2025 hielden in Heesakker. 160 deelnemers (50% woningeigenaren) hebben de volgende belangrijkste uitkomsten opgeleverd:

1. Heesakker kent veel verduurzamingspotentieel; bewoners zijn gemotiveerd maar hebben vaak extra kennis en ondersteuning nodig (persoonlijk advies en financiële hulp).
2. De gemeente wordt gezien als een belangrijke partner voor subsidies, collectieve acties en advies.
3. Circa 10% van de deelnemers heeft moeite met het betalen van de energierekening en staat open voor gerichte ondersteuning, bijvoorbeeld via energiecoaches of praktische tips.
4. Er is twijfel over de haalbaarheid van aardgasvrij wonen maar de motivatie is aanwezig. Het verlagen van de energierekening is daarbij de belangrijkste reden.

Naast de input uit de wijk leverde deze ook nieuwe abonnees op voor de Heesakker Aardgasvrij-nieuwsbrief. Een uitwerking van alle resultaten is te vinden op de gemeentesite. <https://www.cranendonck.nl/resultaten-enquete-heesakker-aardgasvrij>.

In samenwerking met Cordaad en woCom is er tijdens landelijke burendag een groots opgezet wijkevenement (Heesakker EnergieK) georganiseerd voor alle bewoners van Heesakker. Ondanks zorgvuldige voorbereidingen en een gevarieerd aanbod, blijkt de animo hiervoor niet groot. Dit hangt direct samen met de zeer beperkte sociale cohesie in de wijk. Dit onderstreept de noodzaak tot een meer persoonlijke benadering.

Techniek

In positieve zin zit er schot in de zaak als het gaat over de netuitbreiding in Budel. Volgens de voorlopige planning van Enexis kan deze binnen 10 jaar gerealiseerd worden waardoor de wijk Heesakker klaar is voor verwarming door middel van warmtepompen.

Minder voorspoedig ging het, naast de eerdergenoemde ontwikkelingen omtrent energieprijzen, hybride warmtepomp en salderingsregeling, met het ontwikkelen van financiële oplossingen voor verduurzaming. Met name lage inkomens zien onvoldoende mogelijkheden om hun huis aardgasvrij te maken.

Ook heeft woningcorporatie woCom de afweging gemaakt om in te zetten op hybride oplossingen in plaats van volledig gasloze woningen. De redenen hiervoor zijn financieel gedreven. De hogere kosten voor een aardgasvrije oplossing leiden ertoe dat Wocom met het beschikbare budget minder adressen kan verduurzamen. Kiezen voor een hybride tussenstap (60-70% reductie gasverbruik) kan er wellicht toe leiden dat er over de gehele linie meer aardgas bespaard wordt als dit ruimte biedt om meer adressen te verduurzamen. Dit betekent wel dat het einddoel voor aardgasvrij wonen in Heesakker vooruitgeschoven wordt. Wocom blijft het landelijke doel van 0 aardgasverbruik in 2050 onderschrijven.

De menselijke maat

Als derde is duidelijk geworden dat verduurzamen om meer draait dan een optelsom van techniek en financiën. Verschillende wensen en ontwikkelingen kunnen van invloed zijn op de afweging die een woningeigenaar maakt. Deze redenen variëren van andere wensen (verbouwing keuken/badkamer, vakantie, nieuwe auto) tot zaken in de persoonlijke sfeer (wegvallen kinderbijslag, verhuiswens, onzekerheid over baan). In zulke situaties ligt het niet aan de geboden oplossing of subsidie, maar heeft de bewoner in kwestie simpelweg te veel op het bordje om ook nog stil te staan bij het terugdringen van de energierekening.

Deze diversiteit achter iedere voordeur maakt dat er meer vraag naar maatwerk is dan voorheen gedacht. Maatwerk leveren is een intensiever traject in vergelijking met inkoopacties of bewonersavonden, maar wel hetgene wat nodig gaat zijn om de grijze middengroep op gang te helpen. Inzet van energiecoaches en/of wijkmakelaars kan de bewoner helpen het gesprek aan te gaan en te onderzoeken welke eerste stap er passend is.

Opstart traject Warmteprogramma

Als opvolger van de Transitievisie Warmte uit 2021 heeft de Rijksoverheid het Warmteprogramma bedacht. Gemeenten zijn verplicht om voor eind 2027 een Warmteprogramma vast te stellen. Voornaamste verschillen tussen de Transitievisie en het Warmteprogramma zitten aan de achterzijde. Het nieuwe programma is een officieel programma onder de Omgevingswet en zodoende gebonden aan meerdere voorwaarden. Zo moet het programma officieel ter inzage komen te liggen en dient een participatieaanpak onderdeel te zijn van het opstellen.

Gezien de huidige beperkingen op het elektriciteitsnet zullen de inspanningen binnen de warmtetransitie zich de komende vijf jaar voornamelijk richten op isolatiemaatregelen. Om die reden is op dit moment geen plan-MER noodzakelijk. Wel zal een beoordelingsrapport worden opgesteld om de milieueffecten van het programma zorgvuldig te toetsen en te onderbouwen dat een volledig plan-MER onderzoek niet uitgevoerd wordt.

3. Informeren, Motiveren, Stimuleren,

Algemeen

In 2025 is voortgeborduurd op de ingezette communicatielijn 'Ons Cranendonck. Daar ben ik zuinig op'. De fase van bewustwording ligt nu ruim achter ons, daarom lag de nadruk sterker op het stimuleren van gedragsverandering. Hiervoor is in 2025 een plan van aanpak opgesteld met een bijbehorende actiekalender. Via on- en offline kanalen werden inwoners geïnformeerd over acties en actualiteiten rondom woningverduurzaming. De nadruk lag hierbij op energiebesparing en woningverbetering en in mindere mate op gezond wonen.

Offline communicatie

- Via het gemeentenieuws en het HAC Weekblad zijn nagenoeg wekelijks artikelen over woningverduurzaming gepubliceerd. Waar mogelijk is hierbij de koppeling gelegd met de gemeentelijke isolatiesubsidie, zowel redactioneel als via advertenties.
- In de zomer van 2025 is deelgenomen aan de regionale campagne '*24 tips: koel huis en energie besparen*'. In dit kader is huis-aan-huis een folder verspreid met als doel het aantal adviesaanvragen bij energiecoaches te verhogen. Deze actie heeft niet geleid tot meetbare resultaten of een toename van het aantal aanvragen. Om die reden is besloten om niet langer deel te nemen aan vergelijkbare campagnes.
- In de zomer van 2025 is er een zonweringsactie georganiseerd. Net als bij isolatie geldt voor het koel houden van het huis dat voor alle kou/warmte die niet binnendringt niet er niet gestookt/gekoeld hoeft te worden. De actie vond gretig aftrek met 98 deelnemers die tot €250 subsidie kregen op diverse vormen van zonwering. Gezien we verwachten dat een substantieel deel van de vraag hiermee is afgedekt zetten we de actie in 2026 met een beperkter budget voort.

- Daarnaast zijn bewonersverhalen gedeeld onder de rubriek *'Cranendonckers'* In de zomer van 2025 is er een zonweringsactie georganiseerd. Net als bij isolatie geldt voor het koel houden van het huis dat voor alle kou/warmte die niet binnendringt ook niet gestookt of gekoeld hoeft te worden. De actie is goed benut met 98 deelnemers die tot €250 subsidie ontvingen op diverse vormen van zonwering. Gezien de verwachting dat een substantieel deel van de vraag hiermee is afgedekt is de actie in 2026 met een beperkter budget voortgezet.
- In het HAC Weekblad en de digitale nieuwsbrief zijn bewonersverhalen gedeeld onder de rubriek *'Cranendonckers verduurzamen'*. Hoewel het effect hiervan niet direct meetbaar is, sluit deze aanpak aan bij de behoefte aan herkenbare, lokale voorbeelden.
- In samenwerking met de energiecoaches van Cordaad Welzijn is deelgenomen aan verschillende evenementen, waaronder de zomerbraderieën in Budel en Budel-Schoot. Het doel hiervan was om inwoners te informeren over verduurzaming, de isolatie-subsidie en de mogelijkheid om een afspraak met een energiecoach te maken.
- Oktober is opnieuw benut als *Maand van de Duurzame Woning*. In dit kader zijn twee informatieavonden *'Van isoleren tot koelen'* georganiseerd in Budel en Maarheeze, met bijdragen van regionale installateurs.

Huis-aan-huis acties

Hoewel tijdens de genoemde fysieke bijeenkomsten inhoudelijk goede gesprekken zijn gevoerd, bleef het aantal bezoekers wat beperkt. Daarnaast lijkt dit type bijeenkomst vooral oudere inwoners te bereiken. Dit vraagt om een heroverweging van de inzet van fysieke bijeenkomsten en de ontwikkeling van aanvullende participatievormen om andere doelgroepen beter te bereiken. Daarbij is in 2026 gestart met een meer persoonlijke huis-aan-huisbenadering, onder meer via deurbelacties. Deze aanpak wordt de komende periode verder uitgebreid.

In april 2026 werd in Budel-Dorplein een eerste huis-aan-huisbenadering georganiseerd. In totaal werden 360 woningen bezocht, waarvan bij 180 woningen daadwerkelijk contact werd gelegd met bewoners. Het resterende deel van de bewoners was niet thuis. De actie is herhaald in juni bij de overgebleven adressen.

De actie heeft geleid tot concrete resultaten. Inmiddels (juni '26) hebben 39 woningen hun isolatiemaatregelen afgerond. Daarnaast zijn 24 aanvullende huisbezoeken van een Energiecoach aangevraagd en zijn 7 vragen met betrekking tot de gemeentelijke subsidieregeling door de gemeente behandeld. Tevens heeft 1 huishouden zich aangemeld voor extra ondersteuning via Diep, aangezien deze bewoners tot de doelgroep behoren die in aanmerking komt voor de subsidie van € 4.000.

De algemene conclusie is dat de bewoners zeer positief reageerden op de persoonlijke benadering en dat de actie tot uiteenlopende vervolgacties heeft geleid. Daarnaast blijkt uit de gesprekken dat de woningen in Budel-Dorplein in de praktijk beter geïsoleerd zijn dan op basis van de momenteel beschikbare data werd verondersteld.

Omdat deze aanpak zeer positief werd ontvangen, zullen tijdens de campagne *De Warme Woning Weken* in oktober 2026 vergelijkbare huis-aan-huisacties worden georganiseerd in andere dorpskernen binnen de gemeente. Hiermee willen we het persoonlijk contact met inwoners versterken, inwoners actief informeren over subsidiemogelijkheden en begeleidingstrajecten, en verdere verduurzaming van woningen stimuleren.

Online communicatie en digitale middelen

- Om een bredere doelgroep te bereiken is in 2025 gestart met webinars i.s.m. de andere A2 gemeenten. Er hebben twee webinars plaatsgevonden met gemiddeld 60 deelnemers, zonder verdere uitsplitsing naar gemeente. Bij voorkeur wordt dit voortgezet in een vast format om continuïteit en herkenbaarheid te vergroten.
- Daarnaast wordt gewerkt aan een digitaal participatieplatform. Dit platform kan bewoners bereiken die doorgaans niet naar bijeenkomsten komen. Dat is de grote meerderheid. Hiermee vormt een digitaal platform een waardevolle aanvulling op bewonersavonden en inloopmomenten. De inzet van zo'n platform staat ook in het wijkuitvoeringsplan Heesakker Aardgasvrij en krijgt mogelijk een rol binnen het Warmteprogramma. Het platform kan bewoners actief betrekken bij de overgang naar aardgasvrij wonen.
- In 2024/2025 zijn de duurzaamheidspagina's rondom energie en warmte op de gemeentelijke website vernieuwd. De informatie is nu duidelijker gestructureerd per doelgroep: woningeigenaren, huurders en leden van VvE's. Binnen de mogelijkheden die de webapplicatie biedt is zo een keuzehulp beschikbaar gekomen die inwoners sneller naar de gewenste informatie leidt.

Jongeren

In 2025 is aansluiting gezocht bij de jongerendoelgroep door middel van deelname aan de themawEEK *Energy for life* van het Bravo-college. Dit als vervolg op de het door de gemeente georganiseerde *Next Gen Energy event* in februari. Daarnaast zijn de eerste plannen voor gastlessen uitgewerkt. Op deze manier maken we de energietransitie tastbaar voor deze toekomstige inwoners van Cranendonck met kruisbestuiving aan de eettafel thuis als bijvangst.

3. Context van deze nota

Stand van zaken Rijksbeleid

Ondanks het veranderlijke beleid tijdens en in de nasleep van de Oekraïne-crisis lijkt het landelijke beleid voor verduurzaming van inwoners en gemeenten zich te stabiliseren. Het nieuwe kabinet Jetten kondigde bij haar aantreden weliswaar het voornemen aan om de hybride warmtepomp opnieuw te normeren per 2029, maar verder zijn er geen ingrijpende koerswijzigingen te benoemen. Het overige beleid, voor zover dat gemeenten raakt, is vooral gericht op bestendiging. Zo is er zekerheid over middelen voor het Nationaal Isolatieprogramma, de CDOKE-middelen voor personeel en inhuur voor klimaat- en energieopgaven en werd de landelijke subsidiepot ISDE ook opnieuw aangevuld voor isolatie, zon en windprojecten. Deze stabiliteit zorgt ervoor dat de opgepakte opgaven uit de Nota Energie- en Warmtetransitie 2023 door kunnen blijven lopen.

Traject richting RES 2.0

Op regionaal niveau wordt er in de MRE toegewerkt naar een herziening van de Regionale Energiestrategie (RES) die de 21 gemeenten in 2021 vaststelden. Hoewel exacte invulling van deze RES 2.0 nog wordt uitgewerkt is wel duidelijk dat deze strategie zich zal gaan verbreden.

De oude RES 1.0 richtte zich primair op het behalen van een doel voor de opwerk van hernieuwbare en bood daarnaast ook ondersteuning en verbinding voor opgaven op het gebied van duurzame warmte en energiebesparing. Gaandeweg zijn de mogelijkheden voor grootschalige opwek verder geslonken door aangescherpte regelgeving en netcongestie. Daarentegen groeide de noodzaak om ons energiesysteem integraler te bekijken. Een windmolen moet niet alleen ruimtelijk op een geschikte plek staan. Deze dient idealiter ook stroomverbruikers in de directe omgeving te voorzien en/of te zorgen voor energieopslag om de stroomnet minder te belasten.

Wanneer de lessen uit de RES 1.0 gekoppeld worden aan de behoeften van nu en de regionale groeiambities van de komende 15 jaar (wonen, werken, mobiliteit,) dienen nu de keuzes gemaakt te worden voor het energiesysteem dat er in 2040 komt te liggen. Energie staat niet langer ten dienste van ruimtelijke behoeftes zoals landschap, omgevingsplan, wet- en regelgeving, energie gaat daar leidend in worden. De snelgroeiende stroombehoefte en wens tot verduurzaming of energieonafhankelijkheid maakt dat de beschikbaarheid van energie gaat bepalen waar nieuwe bouwplannen kunnen landen.

Aangezien de groei behoeftes te groot zijn is het niet langer mogelijk om een windmolen in Oirschot een bedrijventerrein in Cranendonck aan te laten drijven. Te veel nieuwe stroomkabels zijn kostbaar en niet te realiseren in hetzelfde tempo als dat de Brainport groeit. Het is dan veel efficiënter om bedrijventerreinen en locaties voor energieopwekking te combineren. Als praktisch voorbeeld ligt het zonnepark in Dorplein vlak naast een gebruiker van de stroom en zou je de Waterbrink of andere woningbouw in Maarheeze

kunnen koppelen aan de zonnestroom die daar in de buurt wordt opgewekt. Die tendens gaan we de komende jaren meer en meer gemeengoed zien worden.

De RES 2.0 wordt naar verwachting in voorjaar 2027 voorgelegd aan college en gemeenteraad ter consultatie, vaststelling staat gepland voor het 4^e kwartaal van 2027.

Samenwerking Energietransitie Weerterland

In het voorjaar van 2024 is er een samenwerking met drie Limburgse gemeenten opgestart. Onder de paraplu Samenwerking Energietransitie Weerterland is er in samenwerking met bureau Berenschot gewerkt aan een rapport over het Energiesysteem van de toekomst voor de gemeenten Cranendonck, Leudal, Nederweert en Weert. Op initiatief van de gemeente Weert zijn de gemeenten om een aantal redenen de krachten gaan bundelen in een samenwerking die wendbaarder en meer uitvoeringsgericht is dan de Regionale Energiestrategie MRE, welke zich meer op strategisch en bestuurlijk vlak focust:

1. Geografische binding

De gemeenten zijn administratief in andere regio's en provincies gelegen, maar de onderlinge samenhang tussen de vier is sterk. Niet alleen vervult Weert op sociaal vlak een grotere centrumfunctie dan bijvoorbeeld Eindhoven of Roermond dat doen, ook qua profiel lijken de vier gemeenten sterker op elkaar dan de 21 in de Metropoolregio Eindhoven of de 15 in Noord- en Midden Limburg. Cranendonck en Weert kennen een sterk economisch profiel, Leudal en Nederweert zijn landelijker en agrarischer ingestoken. Alle vier hebben ze ook een ruim landelijk gebied, wat niet geldt voor alle gemeenten in de MRE.

2. Gedeelde energieopgave

De vier gemeenten staan voor eenzelfde opgave als het op energie aankomt. Groeiplannen op gebied van wonen en werken en de wens om te verduurzamen leiden tot een stroomvraag die explosief zal stijgen. Deze nieuwe wensen moeten ook nog worden gecombineerd met uitbreiding van het bestaande stroomnet in binnen- en buitengebied.

3. Een nieuw cluster tussen Brainport en Chemelot

De ambities in Weerterland zijn fors, maar niet groot genoeg om op de landelijke agenda te belanden. Projecten zoals de DeltaRhineCorridor, het industriecluster Chemelot en de Beethovendeal rondom Eindhoven weten de spotlight te vinden, maar voor Weerterland is een bijrol weggelegd die zich richt op woningbouw (Knoop Maarheeze, Limburg Centraal).

Wanneer energie schaars wordt of wanneer het dringen wordt rondom investeringen in de energievoorziening moet worden voorkomen dat we een tussenstation worden tussen Brainport en Chemelot. Dit kan alleen als we een gezamenlijke lobby starten om energie infrastructuur binnen te halen. Dit zal niet gaan om investeringen met de omvang van de hierboven genoemde projecten, maar een extra hoogspanningsstation zal in het Weerterland nodig zijn om op de middenlange termijn stroom te transporteren naar nieuwe woningen en werklocaties.

4. Bundeling van kennis en kunde

Ten slotte kunnen de gemeenten onderling van elkaar leren. Nederweert heeft al een energiehub op een bedrijventerrein, Leudal is ver met het produceren van groen gas uit mestvergisting, Weert heeft grotere bedrijventerreinen en dito mogelijkheden daar. Cranendonck brengt niet alleen kennis uit MRE, maar ook onze Metalot ontwikkeling mee.

De meest concrete uitwerking van de kennisdeling zijn de zes werkgroepen die in Weerterland zijn opgericht. Ieder van de gemeenten is kartrekker in één (of meer) van de werkgroepen, maar alle gemeenten zijn vertegenwoordigd. Zo ontwikkelen we de aanwezige expertise, onder leiding van de gemeente die al enige kennis bezit, gezamenlijk door.

Doordat de samenwerking compact is opgezet en zich richt op de uitvoering van concrete projecten is het een perfecte tegenhanger van onze deelname aan de RES MRE. Waar daar de focus ligt op strategische vraagstukken en gemene delers voor de 21 gemeenten in de regio, kunnen we in Weerterland met een ander soort 'groene vingers' direct aan de slag in onze achtertuin.

Uitkomsten rapport Energiesysteem van de Toekomst

Vanuit de centrale vraag 'Hoe zorgen we ervoor dat we op elk gewenst moment kunnen beschikken over voldoende en betaalbare duurzame energie om te voorzien in onze energiebehoefte?' zijn we de regio, haar landschappelijke waarden, ruimtelijke behoeften en energievraag gaan afzetten tegen twee groeiscenario's voor het jaar 2040. Hiermee maakten we niet alleen inzichtelijk wat groei betekent voor ons landschap, ruimtevraag en energiebehoefte, we deden hiermee ook een uitgebreide vingeroefening voor onze aanstaande Omgevingsvisie. De data die we bijeenbrachten en het denkwerk om de scenario's tot stand te laten komen kunnen we goed gebruiken bij het opstellen van die visie.

Het rapport kent de volgende conclusies:

- Mogelijkheden om energieneutraal te worden zijn beperkt

Door de groei in bedrijvigheid en het aantal inwoners stijgt de energievraag in de vier gemeenten flink. Daar tegenover staat dat de mogelijkheden voor energieopwek erg beperkt zijn. Er zal veel werk moeten worden verzet om enige mate van energieneutraliteit te bereiken.

Energie zal, zeker in Cranendonck, van buiten de Weerterland-gemeenten moeten komen. Dat kan een belemmering vormen wanneer de energie-infrastructuur daar niet in kan voorzien of wanneer andere ontwikkelingen (zoals ASML of bedrijvenscluster Zevenellen in Leudal) voorrang krijgen wanneer energie wordt verdeeld.

- Groen Gas is een potentiële energiebron, maar nog weinig onderzocht

Het vergisten van mest waardoor groen gas kan worden gebruikt in het bestaande gasnet kan een belangrijke bron zijn om de regio van energie te voorzien. Desondanks is het nog niet van concrete initiatieven gekomen. Het ontsluiten van dit potentieel is niet alleen interessant maar ook noodzakelijk, want zonder groen gas is er weer een andere bron van duurzame opwek nodig om de plek in te nemen.

Helaas voor Cranendonck ligt het aantal veehouderijen te laag om hier een directe bijdrage aan te leveren. Het blijft uiteraard mogelijk dat individuele veehouders hun mest gaan leveren om daar groen gas van te maken.

- Energievoorziening is essentieel voor onze groeiplannen

Zowel het tempo van nieuwe netstations als de uiteindelijke locaties spelen hierin een rol. Groeiambities kunnen niet zonder extra netcapaciteit, maar de meest wenselijke locatie voor woningen of bedrijven zullen in de toekomst niet altijd matchen met de meest wenselijke locatie vanuit technisch perspectief. Waar het centrale stroomnet niet kan leveren is het verstandig om vraag en aanbod direct bij elkaar te brengen. Dit heeft als gevolg dat energie leidend gaat zijn in waar ruimtelijke ontwikkelingen plaatsvinden.

- Het tempo waarin we elektrificeren heeft grote invloed op de belasting van het stroomnet

Een voorname vorm van verduurzaming vindt plaats door het overstappen op elektriciteit voor processen, vervoer of verwarmen. Door wie en in welk tempo dit gebeurt hebben gevolgen voor de mate van druk op het stroomnet en op welke plekken netcongestie harder toeslaat.

- Grootschalige energieprojecten zijn van invloed op onze gemeenten

Op Provinciaal en Landelijk niveau worden grootschalige projecten voor energie-infrastructuur uitgewerkt. Voorbeelden hiervan zijn het Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (PMIEK) energie, de Delta Rhine Corridor en de 380kV hoogspanningsverbinding Eindhoven - Maasbracht. De investeringen en locaties kunnen grote impact hebben op de gemeente. Positieve bijkomstigheid is de voorziening in energie, ruimtelijk hebben deze grote verbindingen negatieve consequenties.

- Integrale bespreking is essentieel

Netcongestie gaat al onze ruimtelijke ontwikkelingen raken. Van nieuwe opwek van duurzame energie tot woningbouw tot mobiliteit. Een dergelijk integraal probleem verdient ook integrale aandacht van de gemeentebesturen. De energie-infrastructuur is in toenemende mate randvoorwaardelijk voor deze opgaven en/of heeft een concurrerende ruimtevraag.

Het volledige rapport is in maart 2025 gepresenteerd aan de vier gemeenteraden en datzelfde voorjaar gedeeld met de raad.

Energiesysteemverkenning MRE

Voor de MRE-regio is in 2024 een Energiesysteemverkenning uitgevoerd. Een regionale blik op de toekomst van onze regio en het daaraan ondersteunende energiesysteem benodigd in 2050. Net als het onderzoek voor de Weerterland gemeenten wordt bekeken hoe ruimtelijke ontwikkelingen en het voorzien in energie daarvoor met elkaar te matchen zijn. Desondanks hebben de twee rapporten een afwijkende insteek. Er wordt in de energiesysteemverkenning niet gekeken naar hoe gestuurd kan worden in energieopwek, maar naar of er sturing in de vraag mogelijk is.

Beide rapporten onderschrijven dat verduurzaming om meer elektriciteit gaat vragen. Die elektriciteitsvraag gaat gepaard met kostbare infrastructuur. De Energiesysteemverkenning MRE bekijkt of ontwikkelingen met andere bronnen dan stroom tot stand kunnen komen én of sectoren met een grote of specifieke energievraag (bijv. hoge temperatuur warmte) niet beter geclusterd kunnen worden in specifieke sectoren of bepaalde delen van de MRE-regio.

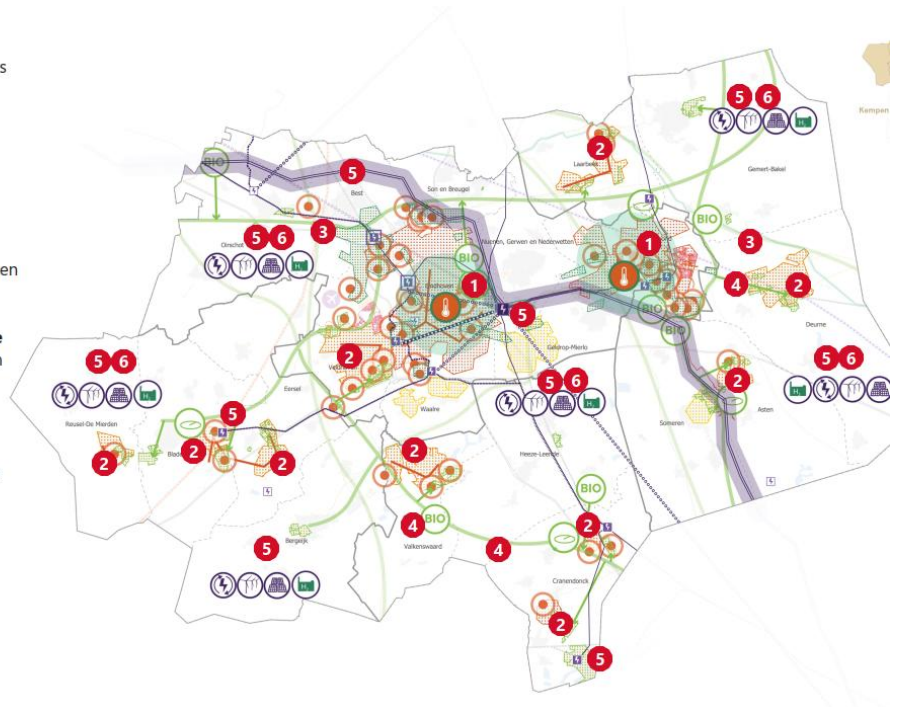
Het perspectief is uitgesproken regionaal, en kent dus vanuit Cranendoncks perspectief een veel lager detailniveau dan het Weerterland-rapport. Voor de gehele MRE-regio wordt ingestoken op een zestal keuzes:

- Collectieve warmtenetten (grootschalig) voor de regio Eindhoven – Helmond
- Kleinschalige warmtenetten in daarvoor kansrijke gebieden (Maarheeze en Budel zijn hier volgens deze studie voor in beeld)
- Aansluiting van grootschalige industrie (ASML, DAF, Automotive Campus Helmond) op landelijke waterstofinfrastructuur
- Ontsluiten van Groen Gas potentieel buiten de regio Eindhoven – Helmond
- Resterende energievraag (70-80%) wordt voorzien door elektriciteit
- Blijven ontwikkelen van innovaties voor opslag en opwek van stroom en warmte

Keuzes op kaart

Deze overzichtskaart geeft het integrale beeld van de keuzes voor de ontwikkeling van het regionale energiesysteem:

- 1 Ontwikkelen van **collectieve warmtesystemen in Eindhoven en Helmond** door het verduurzamen en uitbreiden van de bestaande warmtenetten.
- 2 Ontwikkelen van **kleinschalige collectieve warmtesystemen** in meerdere gemeenten/kernen die hiervoor kansrijk zijn, in combinatie met warmteopslag en piekvraagvoorzieningen.
- 3 Indien mogelijk ontwikkelen van een **aansluiting op de nationale waterstofinfrastructuur** voor de industrie in Eindhoven en Helmond.
- 4 **Groen gas potentieel ontsluiten** en inzetten voor regionale industrie (buiten Eindhoven en Helmond) en piekvraag van lokale warmtesystemen. Zoveel mogelijk gebruik van bestaande aardgasinfrastructuur.
- 5 **Elektriciteit voorziet in overige energievraag**, met versterking van regionale productie en grote afhankelijkheid van import van buiten de regio. Vergt versterking van de elektriciteitsinfrastructuur.
- 6 Ontwikkelen van **innovatieve oplossingen** zoals warmteopslag, alternatieve warmteproductie en elektrolyse via "resterende elektriciteit" uit zon op land.

Ook met het volledig uitvoeren van deze keuzes blijft de MRE-regio sterk afhankelijk van elektriciteit. Weliswaar daalt het verwachte aandeel elektriciteit in de energiemix van 2050 van 89% naar 74%, het is niet irreëel om te verwachten dat tegen die tijd drie keer zo veel stroom nodig is dan nu. Collectieve warmteoplossingen verzorgen in 2050 14% van de energievraag (i.p.v. 5% in het nulscenario), groen gas 7% (i.p.v. 6%), en waterstof zal 5% van de energievraag voor zijn rekening nemen (nu 0% wegens ontbreken infrastructuur).

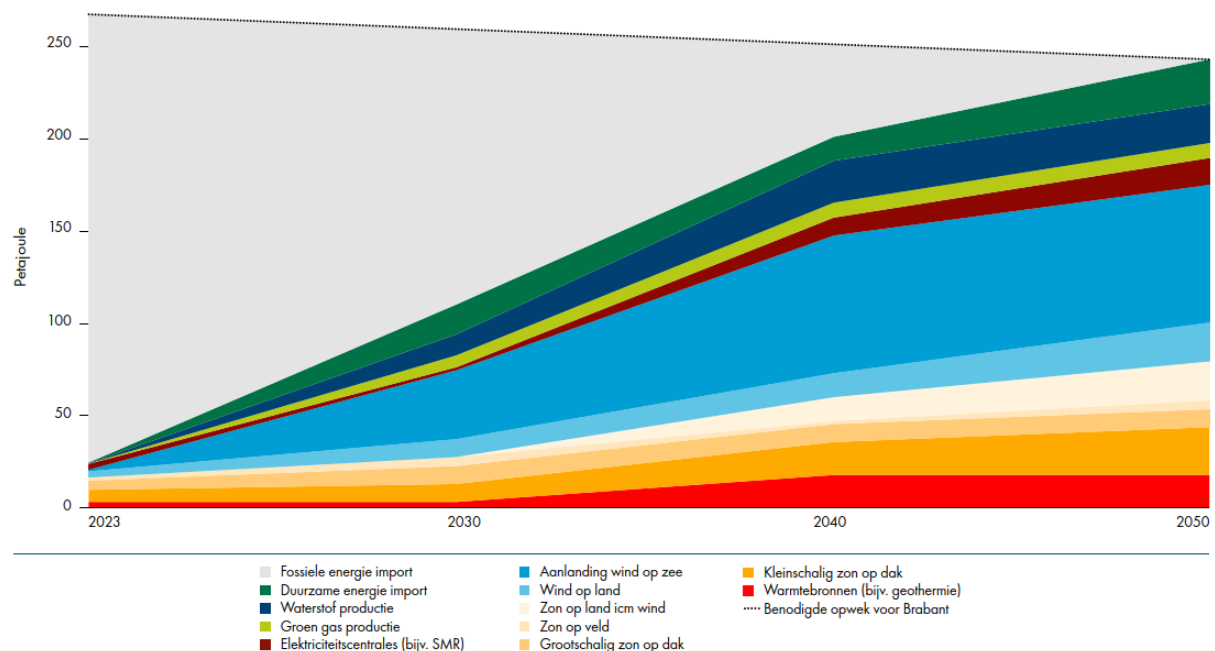
Energieperspectief 2050 (Provincie Noord-Brabant)

Het Energieperspectief 2050, door Gedeputeerde Staten vastgesteld in voorjaar 2026 en ter besluitvorming aan Provinciale Staten in zomer dit jaar. Het Energieperspectief biedt een provinciewijde blik op het toekomstige energiesysteem en welke bronnen daar een rol in kunnen spelen. In die zin is het een rapport dat vergelijkbaar is met de Energiesysteemverkenning van de MRE. Via regionale werkateliers en de bevindingen uit de Energiesysteemverkenning is dan ook input geleverd op dit rapport.

Het opstellen van het Energieperspectief past binnen de nieuwe rol die de Provincie heeft aangenomen met betrekking tot de energietransitie. Waar de Provincie voorheen vooral opereerde als bewaker van goede ruimtelijke ordening via toetsing in projecten of het opstellen van de Provinciale Omgevingsverordening, wil de Provincie een sterkere regierol gaan aannemen.

Vanuit Cranendonck bekeken is de visie op de diverse energiebronnen, en waar ze inzetbaar worden geacht, het meest interessante aan het perspectief. De Provincie heeft voor zon, wind, groen gas, waterstof en collectieve warmtebronnen onderzocht in welke mate en in welke regio's deze het best beschikbaar en inzetbaar zijn. Opvallend is dat ook in Brabant wind op zee de belangrijkste bron zal worden richting 2050. Collectieve warmte,

kleinschalig zon op dak, waterstof en geïmporteerde duurzame energie zijn verder van belang. Overige bronnen spelen maar een beperkte rol op Brabantse schaal.

Voor SMR's (kleine modulaire kernreactoren), collectieve warmte, Groen Gas en Waterstof heeft de Provincie een bronnenstrategie ontwikkeld. Zo is te zien dat SMR's idealiter bij oppervlaktewater worden geplaatst, de gehele noord- en westgrens van de Provincie worden vanuit dit oogpunt als meest kansrijk gezien. De beperkte waterbeschikbaarheid voor koeling van een SMR is een belangrijke kanttekening voor onze omgeving. De gehele A2 regio, de Kempen en het overige deel van de Belgische grensstreek heeft niet de beschikking over voldoende koelwater. Luchtkoeling is hier de enige optie. Dit betekent automatisch dat de reactor kleiner wordt in vermogen.

Collectieve warmte wordt door de Provincie het meest kansrijk geacht in stedelijke gebieden, waar de warmtevraag hoger en geconcentreerder is dan op het platteland. Tilburg, Breda en Waalwijk hebben de beste papieren vanwege de nabij aanwezige bronnen. Verder vallen restwarmtebronnen van het industriecluster Moerdijk op waar er op meerdere plaatsen restwarmte wordt geproduceerd.

Op de kaart van Groen Gas en Waterstof is er een scherpere verdeling. Langs de lijn Tilburg-Boxtel-Deurne wordt de Delta Rhine Corridor (een gecombineerde set pijpleidingen richting het Roergebied) verwacht waarlangs in de toekomst ook Waterstof naar Oost-Brabant zal komen. De Provincie erkent het voornemen om een aftakking van de waterstofleiding na te streven voor de regio Eindhoven-Helmond, waarschijnlijk voor grote industriële afnemers. Voor groen gas is een inschatting gemaakt van het potentieel per gemeente. Someren, Asten, Deurne en veel gemeenten in Noordoost-Brabant scoren erg goed. Het Cranendonckse potentieel wordt zeer laag geschat, op een vergelijkbaar niveau met stadsgemeenten Helmond en Eindhoven. Gezien het zeer beperkte aantal veehouderijen in Cranendonck is er geen reden om die inschatting in twijfel te trekken.

- Perspectief op de Energietransitie en onze beperkingen daarin

Gelet op de hierboven beschreven onderzoeken in Weerterland, Metropoolregio en Noord-Brabant bevindt Cranendonck zich in een suboptimale positie als het gaat om energievoorziening. Zowel aan de opwek als aan de afnamekant zijn er beperkingen in potentiële bronnen en technieken om in energie te kunnen voorzien. Wachten op wat investeringen in het energienet ons brengen is ook geen optie. Deze oplossingen kosten tijd, zijn ontwikkelingen waar we maar zeer beperkt invloed op hebben of lossen het netcongestieprobleem maar ten dele op.

Energiebronnen in Cranendonck

In de gemeente is hard gewerkt aan energieopwek via zonnepanelen. Projecten als de Groene Zone voor opwek op daken van inwoners, grote bedrijven zoals het nieuwe magazijn van Van Cranenbroek en de drie bestaande (Nyrstar, Rakerstraat, Aasdonken) en geplande zonneparken (twee stuks bij Nyrstar) zorgen dat de gemeente behoorlijk wat energie produceert. Kanttekeningen hierbij zijn dat we niet altijd gebruik kunnen maken van de zon en dat een mix van duurzame energiebronnen voor het stroomnet beter van pas zouden komen.

Ook wordt er gekeken naar de mogelijkheden om groen gas te halen uit dierlijke mest. Regionaal is hier potentie voor, maar het aandeel van Cranendonck zal hierin beperkt blijven. Het ontbreekt in de gemeente aan voldoende veehouderijen om een significante hoeveelheid groen gas te produceren. Uiteraard gaan we de kansen die er zijn in de gemeente proberen te verzilveren, maar dan gaat het om een beperkt aantal veehouderijen en dus een beperkte hoeveelheid groen gas. Groen gas is na opwek een eenvoudig inzetbare energiebron gezien het aanwezige gasnet, maar in hoeverre we kunnen beschikken over voldoende groen gas is twijfelachtig. Groen gas wordt nog maar beperkt geproduceerd en Cranendonck is op dit moment afhankelijk van import om het hier te krijgen. Vanwege die afhankelijkheid is het nog maar de vraag of dat lukt, of dat producerende gemeenten het gas juist voor hun eigen energievraag gaan gebruiken.

Overige manieren om stroom op te wekken zijn helaas niet levensvatbaar in Cranendonck. Vanwege de ligging van Kempen Airport en nieuwe geluids- en afstandsnormen voor woningen is de realisatie van windmolens in 95% van de gemeente op voorhand al uitgesloten. Eerdere gesprekken om waterstof te produceren met overvloedige zonnestroom stuitten op weerstand van de Provincie. In het proces van waterstofproductie is er een hoeveelheid drinkwater nodig. Drinkwater wat in combinatie met de groei in Brainport en de rest van Brabant een schaars goed dreigt te worden.

Water is eveneens een spelbreker als het gaat om mogelijke kleine modulaire kernreactors (SMR's). Buiten de kleinste categorie SMR's zijn deze watergekoeld, iets waarvoor er onvoldoende oppervlaktewater beschikbaar is in Cranendonck en de rest van de MRE regio. Vanuit koelingsperspectief komt een SMR eerder aan de Maas te liggen, dus richting de Provinciegrens met Gelderland en Zuid-Holland. Tot slot en ten overvloede, deze techniek is nog niet commercieel verkrijgbaar.

Op het gebied van warmte is het ook lastig om een geschikte bron te vinden. In dat kader speelt de beperkte bevolkingsdichtheid ons parten. Idealiter heeft een warmtenet veel gebruikers op een kleine afstand van elkaar (stedelijk gebied, hoogbouw,), maar Cranendonck is relatief dunbevolkt en kent alleen middenbouw van max. 4 verdiepingen hoog. Omdat de warmtevraag daardoor verspreid is moet er meer infrastructuur worden aangelegd per aansluiting. Per 1000 gebruikers liggen er dan meer meters buizen in de grond. Dit verhoogt de gebruikerskosten en maakt een warmtenet minder aantrekkelijk dan een individuele warmtepomp.

Ook als we het hebben over concrete bronnen voor een warmtenet is de zaak complex. De fabriek van Nyrstar heeft veel restwarmte beschikbaar. Deze is echter van lage temperatuur (30-35 graden) en ligt in een uithoek van de gemeente. In de winter, wanneer de energievraag het hoogst is, heeft Nyrstar een tekort aan warmte. Ook is Nyrstar een commerciële partij die geen garanties kan geven over de lange termijn continuïteit van haar productieproces. Dit maakt het, vanuit publiek perspectief, samen met het ontbreken van een andere alternatieve bron, risicovol om afhankelijk te zijn van Nyrstar als structurele warmtebron binnen de lokale energietransitie.

Uit contact met Refresco komt naar voren dat zij geen continu proces hebben en dat zij de warmte zelf nodig hebben in hun proces. Hierdoor is Refresco geen goede warmtebron voor Cranendonck. Tot slot heeft de rioolwaterzuivering aangegeven een zeer gering aanbod van restwarmte te hebben. Daarnaast ligt de rioolzuivering op 1,5 km van de bebouwing van Soerendonk af en op circa 2 km van de oude kern van Maarheeze. Afstand tot bebouwing is hier wederom een beperkende factor.

4. Uitvoering overkoepelende opgaven

4.1 Nationaal Isolatieprogramma

Landelijke Aanpak Natuurvriendelijk Isoleren (NVI)

In en om gebouwen leven diverse beschermde diersoorten. Sommige daarvan, zoals de gierzwaluw, huismus en verschillende soorten vleermuizen, nestelen zich binnen een woning. Het isoleren van woningen kan betekenen dat er verblijfplaatsen van deze beschermde diersoorten, die beschermd zijn onder de Europese Habitatrichtlijn, verloren gaan. Om dit uit te sluiten of te compenseren is het plannen van werkzaamheden in de spouwmuur of (buitenzijde) dak een ecologisch onderzoek per woning noodzakelijk en dient de bewoner een omgevingsvergunning aan te vragen.

Om de drempel om te isoleren te verlagen is landelijk de methodiek Natuurvriendelijk Isoleren (NVI) geïntroduceerd. Uitvoerders van spouwmuurisolatie maken de spouwmuur voor uitvoer van de werkzaamheden natuurvrij. De gemeente plaatst ter compensatie binnen de bebouwde kom een aantal kraamverblijven voor diverse vleermuissoorten. Bewoners hoeven hierdoor voor spouwmuurisolatie geen onderzoek uit te laten voeren en hoeven geen omgevingsvergunning aan te vragen.

De gemeente is op dit moment bezig met het realiseren van de kraamverblijven binnen de huidige NVI-regeling. Met deze regeling kunnen bewoners tot midden 2027 zonder ecologisch onderzoek of vergunning hun spouwmuur isoleren.

Soortenmanagementplan

Na 2026 is er een Soortmanagementplan (SMP) of Pre-soortmanagementplan (Pre-SMP) verplicht om volgens de NVI-werkwijze de spouwmuur te isoleren. Een SMP brengt de ecologie van beschermde soorten binnen de gemeente in kaart en plant compenserende maatregelen. De Provincie beoordeelt het plan en kan op basis daarvan een gebiedsdekkende omgevingsvergunning voor 5 tot 10 jaar afgeven. Bewoners, corporaties en projectontwikkelaars hoeven geen individuele vergunning aan te vragen voor maatregelen als isoleren, bouw en verbouw.

Het opstellen van een SMP inclusief mitigerende maatregelen is kostbaar (€300.000 – €500.000 voor een kleine gemeente) en duurt minstens anderhalf jaar. Daarnaast is na vaststelling van een SMP monitoringscapaciteit nodig. Op basis van onderzoek van de provincie Utrecht komt dit voor een kleine gemeente als Cranendonck neer op 0,6fte. De onderzoekskosten voor het SMP kunnen deels gedekt worden uit een provinciale subsidie, de monitoringskosten vangen we op in het CDOKE-subsidiebudget (personele middelen).

Het opstellen van een SMP is geen wettelijke taak. Een SMP biedt echter voor zowel bewoners als ontwikkelaars kansen om met minder kosten en minder procedures ontwikkelingen in de gebouwde omgeving te realiseren, zoals isolatie, verbouwingen, nieuwbouw en grootschalige gebiedsontwikkelingen. Dit kan bewoners een paar honderd euro schelen in vergelijking met een quickscan, of zelfs tot duizenden euro's voor een ecologisch onderzoek wanneer er sporen van vleermuizen worden aangetroffen tijdens een quickscan.

Pre-SMP

Gedeputeerde Staten van de Provincie Noord-Brabant neemt deze zomer een besluit om een Pre-SMP voor Brabant vast te stellen. Een Pre-SMP houdt in dat in de voorbereiding van een SMP de gemeente al een twee jaar durende gebiedsgerichte omgevingsvergunning kan aanvragen om isolatie van woningen zonder vergunning en ecologisch onderzoek mogelijk te houden. Dit is in feite een verlenging van de methodiek Natuurvriendelijk Isoleren. We zetten ons in om na vaststelling van het Pre-SMP zo snel mogelijk gebruik te maken van deze mogelijkheid.

Vertraging van NVI en SMP-processen

Sinds de introductie van de aanpak NVI en SMP-methodiek is er regelmatig procesmatige onduidelijkheid geweest over de juridische houdbaarheid, toepassing en haalbaarheid van het opstellen van een SMP. Zo is er geen jurisprudentie over de houdbaarheid van een vergunning op basis van een SMP. Wel geeft de VNG aan dat het op dit moment de meest robuuste manier is om soortenbescherming en na-isolatie van woningen te combineren, omdat er een ecologisch onderzoek aan ten grondslag ligt.

De Pre-SMP methodiek is tot op heden alleen door de provincies Utrecht en Friesland goedgekeurd. In Brabant is rondom de vaststelling dit beleid door verschillende omstandigheden onduidelijk en uitstel geweest. Ook geven gemeenten onderling het signaal af dat er een beperkte capaciteit is geweest bij onderzoeksbureaus om de SMP-procedure te doorlopen. Om deze redenen zijn we terughoudend geweest bij het realiseren van compensatieopgaven en een aanpak op SMP. Nu vaststelling van een Pre-SMP dichterbij komt en het einde van de NVI-methodiek nadert gaan we stappen zetten om tot een SMP-voorbereiding te komen.

Dit houdt in dat we binnen de gemeente en met structurele partners (o.a. woCom) onderzoeken hoe samen toegewerkt kan worden naar een SMP en hoe de insteek ervan zoveel mogelijk voordelen voor Cranendonck kan opleveren. Zo benaderen we het SMP niet enkel als een drempelverlagende optie voor spouwmuurisolatie, maar als een middel om de schaa sprong van de gemeente te faciliteren. Als de keuze tot een SMP en de scope ervan duidelijk is, streven we ernaar om in het najaar van 2026 een aanbesteding uit te schrijven.

De kosten van het opstellen van een SMP kunnen voor een aanzienlijk deel uit de Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid (CDOKE) bekostigd worden. Onderdeel van de SMP-voorbereiding is ook om binnen en buiten de gemeente te verkennen hoe de kosten van het vaststellen en monitoren van een SMP verdeeld kunnen worden. Het levert uiteindelijk voor meerdere disciplines intern alsook bewoners/ontwikkelaars een voordeel op.

4.2 Warmtetransitie

Binnen de gemeente Cranendonck staan we de komende jaren voor een grote uitdaging binnen de warmtetransitie. Op dit moment beschikt de gemeente onvoldoende over alternatieve duurzame warmtebronnen voor grootschalige vervanging van aardgas. Daarnaast hebben we te maken met toenemende netcongestie op het elektriciteitsnet, waardoor grootschalige elektrificatie niet haalbaar is.

Volgens de huidige planning van Enexis wordt het elektriciteitsnet in Maarheeze naar verwachting rond 2030 verzwaaard. Voor Budel staat een netverzwaring gepland in 2031. De overige kernen binnen de gemeente Cranendonck staan momenteel gepland vanaf 2036 of later.

De planning van Enexis kan naar voren gehaald worden indien de gemeente Cranendonck gebruik maakt van de aanwijsbevoegdheid. Met de aanwijsbevoegdheid neemt de gemeente een definitief besluit om een gebied aardgasvrij te gaan maken. Een einddatum voor de levering van aardgas wordt eveneens vastgesteld en moet minimaal 8 jaar in de toekomst liggen. In eerdere beleidsvisies is echter reeds uitgesproken dat de gemeente Cranendonck deze bevoegdheid niet wenst in te zetten. We houden vast aan de lijn 'verleiden is beter dan verplichten'. De gemeente kiest er bewust voor om aan te sluiten bij natuurlijke momenten in het leven van de bewoners, zoals verhuizing, renovatie of vervanging van installaties, om bewoners op die momenten te stimuleren richting een aardgasvrije woning.

Gelet op deze uitgangspositie alsook de problematiek rond netcongestie zal Cranendonck de komende vijf jaar primair inzetten op isoleren en energiebesparing en het opbouwen van een persoonlijk contact met inwoners. Zoals in de evaluatie aangegeven is dit persoonlijke contact essentieel om inwoners ook in een latere fase mee te nemen richting aardgasvrij wonen.

Isolatie is op dit moment de meest haalbare, betaalbare en direct uitvoerbare maatregel voor inwoners. Daarnaast draagt isolatie bij aan lagere energielasten, meer wooncomfort en een vermindering van de toekomstige warmtevraag. Door nu maximaal in te zetten op woningverbetering, bereiden we woningen tevens voor op toekomstige duurzame warmteoplossingen zoals all-electric of een warmtenet op lage temperatuur.

De focus binnen het Warmteprogramma ligt daarom op:

- Het stimuleren van verduurzaming op natuurlijke momenten;
- Het bieden van persoonlijke begeleiding aan inwoners via partners of via onze eigen medewerkers zodat ook een persoonlijke band ontstaat met de bewoners;
- Wijkgerichte communicatie en huis-aan-huisbenaderingen;
- Persoonlijke ondersteuning van kwetsbare doelgroepen gezien dit veel tijd en een persoonlijke aanpak vergt is het noodzakelijk om met de moeilijkste doelgroep te starten in de warmtetransitie;
- Samenwerking met verschillende partners zoals Cordaad, WoCom, Enexis, Energiecoöperatie Cranendonck;
- Bewustwording rondom energiegebruik, piekbelasting en netbelasting.

Binnen deze aanpak wordt ook rekening gehouden met de beperkingen van het elektriciteitsnet. Voor een deel van de inwoners kan een hybride warmtepomp/ all-electric ready warmtepomp de komende jaren een haalbare tussenstap zijn in de verduurzaming van de woning. Hierbij is het echter belangrijk helder te communiceren dat een hybride warmtepompsysteem niet als eindoplossing wordt gezien. Richting 2050 zal alsnog een verdere overstap naar een volledig duurzame verwarmingsoplossing, zoals een volledig elektrische warmtepomp of een collectieve warmteoplossing, noodzakelijk zijn.

Daarnaast wil de gemeente inwoners actief stimuleren om slim om te gaan met hun energieverbruik en hun netaansluiting. Hierbij wordt ingezet op slimme sturing van apparaten en energieverbruik om piekbelasting op het elektriciteitsnet zoveel mogelijk te beperken. Ook worden inwoners geïnformeerd over welke verduurzamingsmaatregelen reeds mogelijk zijn binnen hun bestaande netaansluiting, zodat woningen stapsgewijs voorbereid kunnen worden op een toekomst zonder aardgas.

Tegelijkertijd blijft de gemeente kansen voor collectieve warmtevoorzieningen volgen en ondersteunen waar mogelijk. In dat kader wordt voorgesteld om de ontwikkeling van het initiatief van Metalot, Holon, voor een mogelijk warmtenet op bedrijventerrein De Meemortel actief te blijven faciliteren. Hoewel dit project zich nog in een verkennende fase bevindt, kan het op langere termijn bijdragen aan een duurzame warmtevoorziening binnen de gemeente en de regio. De gemeente neemt hierin een ondersteunende en verbindende rol richting partners, ondernemers en kennisinstellingen.

Samenvattend vraagt de huidige situatie om een realistische en stapsgewijze aanpak van de warmtetransitie. Voor de korte en middellange termijn ligt de prioriteit bij isoleren, energiebesparing en slim energiegebruik, terwijl tegelijkertijd ruimte wordt gehouden voor innovatieve ontwikkelingen en toekomstige collectieve warmteoplossingen.

Heesakker Aardgasvrij

Gezien deze ontwikkelingen beschreven in hoofdstuk 2 ligt het voor de hand om Heesakker niet langer primair te beschouwen als een wijk die in 2035 volledig aardgasvrij wordt, maar als een wijk die stapsgewijs wordt voorbereid op een aardgasvrije toekomst. Daarbij fungeert Heesakker als proeftuin voor de warmtetransitie, waarin nieuwe vormen van bewonersbenadering, participatie en verduurzaming worden getest. Denk hierbij aan aanbelaacties, energiegesprekken aan huis en andere instrumenten die bijdragen aan bewustwording en activering van bewoners. De ervaringen die in Heesakker worden opgedaan, kunnen vervolgens worden benut bij de verdere uitrol van de warmtetransitie in andere wijken binnen Cranendonck.

In Heesakker is vanuit het onderzoek voor de Transitievisie Warmte het Meedenkteam Heesakker opgericht. Dit team bestaat uit betrokken wijkbewoners, energiecoaches van Cordaad, WoCom en vertegenwoordigers van de energiecoöperatie. Samen denken zij mee over manieren om bewoners te informeren, te stimuleren en te activeren om hun woning te verduurzamen.

Met het meedenkteam wordt continu gezocht naar effectieve manieren om bewoners in beweging te krijgen. Daarbij wordt gekeken naar communicatie, voorlichtingsactiviteiten en praktische ondersteuning. Zo staat voor het najaar een aanbelaactie op de planning, waarbij leden van het meedenkteam actief helpen om bewoners persoonlijk te benaderen en te informeren over verduurzamingsmogelijkheden. Daarnaast doet jaarlijks een inwoner uit de wijk mee aan de Duurzame Huizen Route, waardoor buurtgenoten inspiratie kunnen opdoen uit praktijkervaringen dichtbij huis.

Slimme sturing binnen beschikbare netcapaciteit

Door de toenemende elektrificatie van woningen, onder meer door de groei van het aantal warmtepompen, zonnepanelen en elektrische voertuigen, neemt de druk op het elektriciteitsnet toe. Om de beschikbare netcapaciteit zo efficiënt mogelijk te benutten, is het een taak van de gemeente om bewoners zo goed als mogelijk te informeren over slimme sturing en de gevolgen ervan. Hierbij wordt het energieverbruik afgestemd op momenten waarop voldoende netcapaciteit beschikbaar is, waardoor piekbelasting kan worden beperkt en het bestaande netwerk beter wordt benut.

Slimme sturing kan een belangrijke bijdrage leveren aan het beperken van netcongestie en het vergroten van de flexibiliteit binnen het energiesysteem. Door apparaten zoals warmtepompen, laadpalen en thuisbatterijen slim aan te sturen, kunnen vraag en aanbod van elektriciteit beter op elkaar worden afgestemd. Het is dan ook een taak van de gemeente om onze bewoners hierin goed te informeren en hun vragen te beantwoorden.

Daarnaast stimuleren landelijke ontwikkelingen deze aanpak. Vanaf 2028 komen uitsluitend warmtepompen met een vorm van slimme sturing in aanmerking voor subsidie. Deze ontwikkelingen dragen bij aan een efficiënter gebruik van het elektriciteitsnet en ondersteunen de overgang naar een duurzaam en toekomstbestendig energiesysteem.

Pilot Metalot

Metalot werkt samen met diverse partijen aan de ontwikkeling en opschaling van innovatieve energietechnologieën, waaronder ijzerpoeder als duurzame energiedrager. Men onderzoekt de mogelijkheden om deze innovatieve energietechnologie toe te passen op bedrijventerrein Meemortel, waarbij een eerste verkenning plaatsvindt bij een vijftal bedrijven. Daarnaast wordt onderzocht of de technologie in de toekomst ook toepasbaar is op de Philipslocatie en in de aangrenzende nieuwbouwoontwikkelingen.

De pilot bevindt zich momenteel nog in de onderzoeks- en ontwikkelfase, waardoor concrete resultaten op korte termijn nog niet worden verwacht. De gemeente volgt de voortgang van het project nauwgezet en beoordeelt op basis van de onderzoeks-resultaten welke bijdrage deze technologie kan leveren aan de lokale energietransitie. Bovendien kan een succesvolle uitvoering van de pilot bijdragen aan de verdere positionering van Cranendonck en de Brainportregio als voorloper op het gebied van innovatieve en duurzame energietechnologieën.

Plan-MER of MER-beoordeling

Op basis van de huidige uitgangspunten van het warmteprogramma wordt verwacht dat een volledige Plan-MER-procedure op dit moment niet noodzakelijk is. De gemeente zet de komende jaren voornamelijk in op isolatie, energiebesparing, individuele verduurzamingsmaatregelen en verkennende innovaties. Deze activiteiten leiden naar verwachting niet direct tot aanzienlijke milieueffecten of ruimtelijke impact.

Een Plan-MER-beoordeling is noodzakelijk om te onderbouwen dat een volledige Plan-MER onderzoek niet noodzakelijk is. Deze beoordeling zal worden opgesteld en onderdeel zijn

van het Warmteprogramma-onderzoek. Hiermee wordt een zorgvuldige basis gelegd voor verdere besluitvorming binnen het warmteprogramma.

Wanneer de ontwikkelingen rondom het project Holon concreter worden en sprake is van daadwerkelijke uitvoering van collectieve warmte-infrastructuur, ligt het in de verwachting dat alsnog een volledige Plan-MER-procedure noodzakelijk kan zijn. Wij verwachten dat hier pas sprake is tegen het einde van de looptijd van het Warmteprogramma (5 jaar).

4.3 Informeren, Motiveren, Stimuleren

Het bereiken, ondersteunen en voorlichten van inwoners blijft een van de succesfactoren in het uitvoeren van deze nota. Met de opgedane lessen van de afgelopen jaren gaan wij ook door met het informeren, motiveren en stimuleren van bewoners.

Informeren

We willen blijven zorgen voor duidelijke informatievoorziening en manieren om vragen te kunnen beantwoorden. De klassieke methode daarvoor is via Gemeentenieuws/Website en informatieavonden. Wij zien dat dit maar een deel van de inwoners bereikt of motiveert. Niet iedereen is bezig met zijn energierekening of verduurzaming en het bezoeken van een informatieavond past niet in ieders agenda. Daarom willen we bewoners op andere, actieve manieren gaan opzoeken.

Motiveren

Zoals eerder vermeld is een van de voornaamste manieren waarop we inwoners aansporen te verduurzamen onze campagne 'laat je subsidie niet lopen'. In deze, en de 'Warme woning weken' van aankomende herfst gaan we op pad om bewoners te overtuigen van de voordelen van isolatie voor de energierekening en de bijdrage die landelijke en gemeentelijke subsidies hierin kunnen leveren.

Het doel is en blijft om mensen te overtuigen van het nut van isolatie en de veiligheid van deze maatregel. Gezien isolatiemateriaal geen technische component kent en dus niet stuk gaat is isoleren simpel en profiteren gegarandeerd. Daarbij zijn er verschillende subsidiepotten en mogelijkheden voor financiering waarmee de investering ook met weinig eigen middelen uitgevoerd kan worden.

Stimuleren

Iets te bieden hebben is een belangrijk ingrediënt om het gesprek met een inwoner te kunnen starten. Zeggen dat iemand wat moet ondernemen blijft niet meer dan een mededeling wanneer er niet tot actie wordt overgegaan. Gelukkig zijn deze ingrediënten aanwezig en staat er een gemeentelijke isolatiesubsidie klaar.

Niet alleen is deze subsidie succesvol in het mogelijk maken van verduurzamings-

maatregelen, met het aanbod en de manier waarom subsidieaanvragen worden afgehandeld bouwt de gemeente ook krediet op. Een geslaagd subsidieverzoek kan smaken naar meer en een inwoner aanzetten om met de gemeente een volgend (verduurzamings-)vraagstuk op te pakken. Langs dezelfde lijn worden andere acties ontplooid, zoals de zonweringsactie, acties op het gebied van klimaat en water en, wanneer praktisch uitvoerbaar, een actie gericht op ventilatie.

Natuur en Duurzaamheidseducatie (NDE)

Onze duurzame opgaven overstijgen generaties. Kennis, draagvlak en betrokkenheid bij deze opgaven begint al tijdens de opvoeding. Het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) benadrukt dit volgens de pedagogiek van de hoop: Kinderen die op jonge leeftijd kennis maken met natuur en duurzaamheid zijn op latere leeftijd meer betrokken bij het milieu. Het NJI stelt ook dat er een verantwoordelijkheid ligt bij alle opvoeders (ouders, school en omgeving) om kinderen en jongeren een positiever, hoopvoller toekomstperspectief te bieden.

Het rapport *Staat van het duurzaam Onderwijs 2025* omschrijft dat er sprake is van groeiende aandacht en positieve ontwikkelingen rondom NDE, maar dat dit onvoldoende verankerd en vaak afhankelijk is van bevlogen individuen en lokale initiatieven. Er kan dus op klasniveau al een groot verschil zijn in wat een leerling aangeboden krijgt op belangrijke thema's als klimaat, energie en duurzame leefomgeving.

Een robuust lokaal programma op Natuur- en Duurzaamheidseducatie (NDE) kan ervoor zorgen dat in het basisonderwijs en voortgezet onderwijs een sterke basis wordt gevormd over duurzaamheidsthema's. Door lokale partijen en bedrijven te betrekken worden de thema's tastbaar gemaakt in de eigen leefomgeving. Als gemeente kunnen wij een coördinerende en/of faciliterende rol onderzoeken in het opstellen van een raamwerk voor NDE. Hierdoor kan aansluiting worden gevonden bij gemeentelijk beleid, bouwt de gemeente een sterkere relatie met scholen, bedrijven en organisaties en wordt in samenwerking met scholen één overkoepelend programma gevormd dat de aansluiting tussen BO en VO borgt. Onderwijsinstellingen kunnen volgens dit raamwerk invulling geven aan duurzame thema's met leerdoelen, excursies, gastlessen of een lespakket.

4.4 Netcongestie als extra opgave

Inleiding

Waar de vorige Nota Energie- en Warmtetransitie uitging van drie overkoepelende opgaven is er in rap tempo een nieuwe opgave op het toneel verschenen: netcongestie. In het begin was netcongestie zichtbaar door uitvallende zonnepanelen: het stroomnet in de wijk kon de toevoer van opgewekte stroom niet aan. Toen kwamen er wachtlijsten voor bedrijven, vervolgens kwamen zorgcentra of scholen in het nieuws die niet op het gewenste moment een stroomaansluiting konden krijgen. En sinds dit jaar zijn er geen sectoren meer die helemaal buiten schot blijven als het gaat om netcongestie.

Waar draait het om?

Drie ingrediënten spelen de hoofdrol op het stroomnet: vraag, aanbod en transport. De vraag naar stroom groeit. We willen groeien door meer woningen te bouwen. Bedrijven ontwikkelen zich en breiden uit en huishoudens schaffen airco's, warmtepompen en elektrische auto's aan. Dit vraagt allemaal om meer stroom.

Aan de aanbodzijde is het ook druk. De zonnepanelen op daken zijn talrijker dan 10 jaar geleden. Veel grote projecten voor energieopwek zijn gerealiseerd dankzij de Regionale Energiestrategieën in de MRE en alle andere regio's. Ook is er de ontwikkeling van wind op zee, qua formaat een ontwikkeling in de buitencategorie. Ondanks dat we steeds minder kolen en gas verbruiken groeit het aanbod van stroom in Nederland. Netcongestie staat dus niet gelijk aan een tekort aan stroom.

De transportkant is waar de pijn zit. Doordat de stroomvraag is gegroeid en stroom niet langer alleen in grote energiecentrales met schoorstenen wordt opgewekt moet er méér stroom van méér plekken naar méér plekken. Dat vraagt om meer hoogspanningsmasten, kabels en stations. Het is die uitbreiding van het stroomnet, of het gewenste tempo van uitbreiding, waar congestie ontstaat. In essentie kunnen netbeheerders de groeiende vraag niet bijbenen.

Rol netbeheerder hierin

Voordat er conclusies worden getrokken over het functioneren van de netbeheerders dient daarbij vermeld te worden dat zij weliswaar verantwoordelijk zijn voor beheer, onderhoud en uitbreiding van het energienet, maar niet volledig vrij en zelfstandig hun taak mogen uitvoeren. Onze regelgeving heeft netbeheerders namelijk stevig ingepakt en laat hen weinig flexibiliteit over. Vanuit historisch perspectief is dat begrijpelijk: stroomnetten werden geprivatiseerd maar het was absoluut ongewenst dat commerciële partijen daar hoge winsten op zouden draaien.

Regelgeving is dus sober van opzet: een netbeheerder hoort te passen op de winkel en geen onnodige investeringen te doen. Uitgaven dienen te worden verantwoord in langjarige investeringsplannen die van hogerhand dienen te worden goedgekeurd. Daarnaast is er geen ruimte voor randzaken. Het zou mooi zijn als een hoogspanningsstation een groene uitstraling of een bijdrage aan biodiversiteit met zich zou meebrengen. Echter, om te zorgen dat de energierekening voor de consument zo laag mogelijk blijft, is het niet toegestaan voor netbeheerders om ver buiten hun kerntaken uitgaven te doen.

Dit brengt netbeheerders in een lastig parket. Vanwege regelgeving was het niet toegestaan om voor te sorteren op toekomstige groei in stroomvraag. Dit voor zover al te voorspellen viel waar exact vraag en aanbod zou gaan groeien. Nu moet in recordtempo worden bijgebouwd om de achterstand niet verder te laten oplopen. Tegelijkertijd groeien de gemeentelijke, regionale en nationale ambities op het gebied van wonen, werken, mobiliteit en verduurzaming.

Situatie Cranendonck

In onze gemeente is er, zoals in vele regio's, sprake van netcongestie. Naast incidentele problemen op wijkniveau met onder andere het terugleveren van zonnestroom liggen de hoofdoorzaken elders. Het netstation in Maarheeze (Panweg) kan niet genoeg stroom verwerken en via de hoogspanningskabels kan niet genoeg stroom naar Maarheeze worden getransporteerd om aan alle (toekomstige) aanvragen te voorzien.

Om netcongestie in Cranendonck structureel aan te kunnen pakken zijn er dus grote investeringen nodig. Te weten de uitbreiding van het netstation in Maarheeze en de aanleg van een extra (ondergrondse) hoogspanningskabel van Eindhoven naar Maarheeze. Beide trajecten zijn al relatief ver in de planvorming, maar rekening houdend met juridische procedures en de personele capaciteit van hoogspanningsbeheerder Tennet betekent dat niet dat deze projecten morgen gereed zijn. Men houdt er rekening mee dat het netstation en de hoogspanningskabel niet voor 2033 gereed zijn.

Deze twee projecten zullen verlichting brengen in de lokale netcongestie, maar ze zullen waarschijnlijk niet het einde van netcongestie betekenen. In hoeverre netcongestie verminderd wordt hangt af van de groei in stroomvraag in de tussenliggende tijd. Tussen nu en 2033 zullen er nieuwe woningen, bedrijven en verduurzamingsmaatregelen worden bedacht. Deze worden toegevoegd aan de bestaande wachtlijst. Na 2033 zal een heel deel van de wachtlijst kunnen worden weggepoetst, maar het is onwaarschijnlijk dat deze wachtlijst verdwijnt.

Op wijkniveau zal er ook gewerkt worden aan een toekomstbestendig stroomnet. Huishoudens en MKB gaan door elektrificatie van verwarming, koeling, vervoer en bedrijfsprocessen meer stroom verbruiken. Enexis hanteert hier haar buurtaanpak voor. Zij willen, per buurt, het gehele stroomnet opwaarderen en klaarmaken voor het toekomstige verbruik. In deze Buurtaanpak hebben Maarheeze en Budel status, ze zullen medio 2030/2031 worden aangepakt. In deze wijken zullen dan straten open moeten voor extra of vernieuwde kabels en zijn er veel nieuwe transformatorhuisjes nodig om stroom te verdelen.

Impact op de gemeente en organisatie

Dat nieuwe stroomaansluitingen schaars worden staat haaks op ambities om te kunnen bouwen en te kunnen groeien. Wanneer een aansluiting op het stroomnet niet beschikbaar is dan is dat een bedreiging voor de tijdige realisatie of überhaupt het realiseren van een bouwproject. Vervelend genoeg raakt netcongestie ieder bouwproject, ook individuele nieuwe woningen ontspringen de dans niet meer, ondanks dat zij in verhouding tot appartementencomplexen minder stroom verbruiken.

Netcongestie vraagt dus om een andere blik op ruimtelijke ontwikkelingen. De energievoorziening volgt niet langer onze bouwplannen, ze gaat bepalen waar bouwplannen gerealiseerd kunnen worden. Als we niet langer kunnen aannemen dat de netbeheerder voor stroom zorgt, zullen we ervoor moeten zorgen dat bouwplannen in hun eigen energie voorzien door middel van eigen opwek en energieopslag.

Met deze ontwikkelingen zijn veel vakgebieden in de gemeentelijke organisatie gemoeid. Om een kleine indruk te geven zullen vergunningverleners nieuwe manieren van energieopwek of opslag moeten toetsen in bouwplannen, de hoeveelheid kabels en leidingen in de grond betekenen meer werk voor riolering, grondzaken en wegbeheer. En medewerkers wonen, economie en ruimtelijk projectleiders zullen in hun plannen rekening moeten houden met energievoorzieningen die ruimte innemen op plekken waar normaliter woningen of bedrijfspanden zouden worden ingetekend.

Ontwikkeldrichtingen

Concreter betekent dat dat er anders gekeken moet worden naar gebiedsontwikkelingen. We kunnen niet langer uitgeefbare vierkante meters als enige doel nastreven. De energievoorziening en het aantal beschikbare megawatturen gaat bepalen wat reëel is om te bouwen. Grootschalige opwek is van een *nice to have* een *must have* geworden. En als derde gaan we moeten erkennen dat dingen anders doen ook inhoudt dat er dingen mis kunnen gaan. Nieuwe technieken en innovaties kunnen ons in de steek laten, investeringen en energieprijzen kunnen minder rooskleurig uitvallen dan vooraf gehoopt. Zolang we moeten pionieren op het gebied van energie betekent dat dat er soms dingen misgaan. Echter, zonder lef te tonen komen onze groeiambities niet van de grond.

Kijkende naar de mogelijkheden die we hebben in Cranendonck (Hoofdstuk 3 – Energiebronnen) vragen deze beperkingen om een heroverweging ten aanzien van welke bronnen wij willen inzetten in Cranendonck. Zo is uit kostenperspectief een individuele warmtepomp de voordeligste keuze. Warmtenetten vallen duurder uit doordat Cranendonck, met zijn ruime bouw, minder inwoners per vierkante kilometer heeft dan stedelijk gebied. Echter, qua impact op het net is zo een warmtenet veel gunstiger gezien het voor het grootste deel gebruik maakt van warmte uit bodem of industrie in plaats van stroom uit het net.

Kijkend naar gebiedsontwikkelingen, waar balans vinden tussen op te wekken energie en energievraag essentieel is, kan Cranendonck niet volstaan met zonne-energie alleen. Met batterijen is het mogelijk de nacht te overbruggen. Maar gezien zonnepanelen van oktober tot en met februari relatief weinig opbrengen ontstaat er een gat om 's winters te zorgen voor energie. Om deze reden willen we gaan onderzoeken wat kleine windmolens voor de Cranendonckse energievoorziening kunnen betekenen.

Gezien de beperkte mogelijkheden voor opwek ontkomen we er niet aan om andere bronnen te onderzoeken om toekomstige ontwikkelingen ten tijde van netcongestie of een aansluitstop van energie te voorzien. Vanwege de aanwezige beperkingen (o.a. ligging Kempen Airport, afstands- en geluidsnormen tot woningen) verwachten wij niet dat windmolens van 150 meter tiphoogte mogelijk zijn in windmolens. Mogelijkerwijs zijn er wel mogelijkheden voor windmolens van 75 of 100 meter tiphoogte. Deze wekken weliswaar minder stroom op dan de grotere variant, maar bieden wel het voordeel van opwek gedurende het gehele jaar. Een indicatieve vergelijking van de Helpdesk Wind op Land vertelt ons het volgende over de relatie tussen formaat en opwek voor windmolens:

Deze afbeelding toont voorbeelden van een aantal modellen windturbines die momenteel draaien in Nederland (geen gemiddelden).
Let op: een hoger vermogen garandeert niet altijd een hogere opbrengst. De opbrengst hangt o.a. af van de locatie en windsnelheden.

Br
 • |

Ter vergelijking, een hectare zonnepark levert een vergelijkbare 1,2 MW aan piekvermogen op (bron: NVDE). Maar hierbij moet worden vermeld dat een zonnepark alleen 's middags (groveweg tussen 12 en 14 uur) dit piekvermogen haalt. Vergelijken we dergelijke 'vollasturen' van zon en van wind, dan is 850 vollasturen per jaar gangbaar voor een zonnepark, tegen 2500 vollasturen voor een windmolen. Een windmolen haalt dus veel vaker zijn maximale vermogen dan een zonnepark. Koppel daaraan het ruimtebeslag waarbij een deel van de ruimte rondom de windmolen voor andere doelen inzetbaar kan zijn (bijv. bedrijvigheid), en de ruimtelijke efficiëntie van windenergie is eveneens voordeliger dan een zonnepark op de grond.

Conclusie

Om onze ruimtelijke ontwikkelingen te kunnen realiseren ten tijde van netcongestie, waarbij het centrale stroomnet geen mogelijkheid is om stroom te leveren, dienen we te kijken naar andere oplossingen. Decentrale energiesystemen waar een gebied, zonder verbinding met het centrale stroomnet, zorgt voor zijn eigen energievoorziening, kunnen een oplossing daarin zijn. Wanneer energieopwek, opslag en verbruik op elkaar worden afgestemd is het mogelijk te ontwikkelen zonder afhankelijk te zijn van netbeheerders.

Cranendonck zit niet in een riante positie als het gaat om energiebronnen. Buiten zonne-energie zijn grote windmolens uitgesloten en lijken collectieve warmtenetten vanwege de lage bevolkingsdichtheid minder kansrijk. Voor alternatieven zoals kleinere windmolens

(75-100 meter) moet worden onderzocht of er toch mogelijkheden zijn. Hetzelfde geldt voor alternatieve warmtevoorzieningen zoals Warmte-Koude opslag in de ondiepe bodem en Zonthermie. Gebiedsontwikkelingen zoals woonwijken of bedrijventerreinen, die van de grond af aan ontwikkeld worden, bieden een blanco canvas om dit soort technieken toe te passen. Wordt er niet gekeken naar dergelijke alternatieven dan zit er niets anders op dan op de wachtlijst af te wachten, waarbij de wachttijd, zeker voor grote ontwikkelingen, zomaar kan oplopen naar 10 jaar.

5. Uitvoeringsgebieden

5.1 Wettelijke Taken Rijk

In het Klimaatakkoord is afgesproken dat elke gemeente in Nederland over een onafhankelijk energieloket beschikt. Bewoners kunnen op dit (digitale) loket informatie vinden over het verduurzamen van hun woning. Hogere regelgeving betekent dat we de komende jaren aan een aantal nieuwe of vernieuwde eisen moeten voldoen. Om te beginnen veranderen de Europese eisen voor een Energieloket.

Hoe dit in de Nederlandse regelgeving wordt verwerkt is nog niet concreet gemaakt. Wel bestaat het voornemen om het nieuwe energieloket samen met Heeze-Leende en Valkenswaard op te gaan tuigen, gezien de antwoorden op isolatievragen, financiering en verduurzaming weinig verschillen per gemeente.

Tot op heden hebben we de organisatie Regionaal Energieloket (REL) telefonisch en digitaal een energieloket laten verzorgen. Daarnaast verzorgen energiecoaches van Cordaad een vast spreekuur in De Borgh. Samen met de gemeenten Heeze-Leende en Valkenswaard willen we bekijken hoe we aan de nieuwe eisen willen gaan voldoen.

Rondom gebouwbeheer komt er nieuwe regelgeving. In gebouwbeheer moet er nadrukkelijker worden uitgelegd hoe een locatie 'zero emissie' opereert in 2050. Verbouw en renovatie moeten daar nadrukkelijker naartoe werken. Aanvullend stelt het Energy Performance of Buildings Directive (EPBD) eisen aan zonnepanelen, laadplekken bij gebouwen, fietsparkeren, energiemanagementsystemen en een verplicht energielabel voor openbare gebouwen.

5.2 Inwoners Stimuleren

Naast de reguliere woningeigenaar zijn er nog diverse andere doelgroepen bewoners die hun woning kunnen verduurzamen. Hoewel de verduurzamingsopgave hetzelfde blijft, wijken mogelijkheden en spelregels soms af. Om deze groepen te ondersteunen willen we o.a. voor bewoners van monumentale panden, particuliere verhuurders en leden van VVE's (Verenigingen van Eigenaren) trajecten voor gerichte ondersteuning opzetten. Een aantal concrete acties in dit kader zijn:

- Het informeren van particuliere verhuurders over verduurzamingsmaatregelen en subsidiemogelijkheden. Ook gaan we in gesprek met verhuurders om de kansen en beperkingen te bespreken die zij zien. Op basis daarvan wordt verkend of een gericht ondersteuningsaanbod nodig is.
- Het 1 op 1 ondersteunen van VVE's. Dit maatwerk is passend gezien het geringe aantal nog te verduurzamen VVE-complexen in de gemeente. We gaan in gesprek met de betreffende VVE's en bieden hen een maatwerk energieadvies aan.
- Het informeren van bewoners en bezitters van woningen met een aanduiding monumentaal, beeldbepalend of beschermd dorpsgezicht. In samenspraak met de

afdeling Erfgoed en de Energiecoaches van Cordaad Welzijn stellen we een plan van aanpak op om bewoners van deze panden te informeren over de (on)mogelijkheden bij het isoleren van hun woning.

Diep & Endule traject

Het blijft een grote uitdaging om bewoners effectief te bereiken, en in het bijzonder de doelgroep die te maken heeft met energiearmoede. Ondanks de effectieve behoefte aan hulp trekken deze inwoners zich vaak terug, of is men wantrouwig tegenover (overheids-)advies. Om deze groep beter in beeld te krijgen en te activeren, is in samenwerking met Diep en Endule opgestart. Diep beschikt over aantoonbare ervaring met huis-aan-huisbenadering en het benaderen van kwetsbare doelgroepen, en onderscheidt zich daarnaast als een partner die openstaat voor doorontwikkeling en inhoudelijke samenwerking.

In april 2026 is in Budel-Dorplein een eerste pilot uitgevoerd met een huis-aan-huisbenadering in het kader van isoleren. De actie werd positief ontvangen door de bewoners. Daarnaast heeft dit traject bijgedragen aan een versterking van de samenwerking met de energiecoaches. Op basis van de opgedane ervaringen is inmiddels een eigen gemeentelijke werkwijze ontwikkeld, waarmee we structureel huis-aan-huisbenaderingen kunnen uitvoeren in samenwerking met vrijwilligers en energiecoaches.

Het bereiken van inwoners in energiearmoede blijft echter een aandachtspunt. Op basis van de beschikbare gegevens is deze doelgroep tijdens deze pilot slecht bereikt. Dit onderstreept de noodzaak om de aanpak verder te verfijnen en mogelijk aanvullende methoden te ontwikkelen.

Tot slot blijkt dat de landelijke ISDE-subsidie bij een groot deel van de inwoners bekend is, terwijl de gemeentelijke isolatiesubsidie nog onvoldoende bekendheid geniet. Dit biedt kansen om de communicatie en bekendheid rondom lokale ondersteuningsmogelijkheden te versterken. De communicatiecampagne "laat jouw subsidie niet lopen" is gestart in juni 2026.

Energiecoaches

De gemeente werkt samen met zowel de energiecoaches van Cordaad Welzijn als de energiecoöperatie Cranendonck (ECC), waarbij beide organisaties een eigen en onafhankelijke rol vervullen. De energiecoaches richten zich op isolatievraagstukken van inwoners burgers. Van de vraag, welke isolatiemaatregelen genomen kunnen worden tot aan de afhandeling van subsidievraagstukken. Het ECC staat in voor het zonnepark d'Aasdonken maar wil zich ookspecialiseren in energiegemeenschappen.

De gemeente neemt de regierol op betreffende de samenwerking ECC – gemeente en Cordaad Welzijn – ECC en zorgt voor de afstemming tussen de verschillende betrokken partijen. Om deze samenwerking te versterken, vindt er structureel ongeveer eenmaal per twee maanden overleg plaats met zowel de energiecoaches als het ECC.

De afgelopen periode is geïnvesteerd in het opbouwen van wederzijds vertrouwen, duidelijke rolafspraken en een goede onderlinge samenwerking. Hoewel het tijd vraagt om een sterk samenwerkingsverband verder te ontwikkelen, zien we dat deze investering

steeds meer vruchten afwerpt. De betrokkenheid en inzet van alle partijen draagt bij aan een gezamenlijk doel: inwoners optimaal ondersteunen bij het verduurzamen van hun woning.

Om ook in de toekomst voldoende ondersteuning aan inwoners te kunnen bieden, is uitbreiding van het aantal energiecoaches wenselijk. Daarom wordt samen met de A2-gemeenten onderzocht hoe nieuwe energiecoaches op een kwalitatief hoogwaardige manier kunnen worden opgeleid in samenwerking met de nieuwe regiocoördinator. Daarbij wordt aangesloten bij de opleidingsaanpak van KempenEnergie, die reeds een bewezen en goed gewaardeerd opleidingsprogramma heeft ontwikkeld.

De energiecoaches leveren een belangrijke bijdrage aan de uitvoering van de warmtetransitie. Zij ondersteunen bij de organisatie van informatieavonden en zijn betrokken bij aanbelaacties of andere acties georganiseerd in Cranendonck. Gelet op de positieve ervaringen en de belangrijke rol die energiecoaches vervullen in het contact met inwoners, blijven zowel de energiecoach gesprekken, de informatieavonden als de andere acties de komende jaren een belangrijk onderdeel van de gemeentelijke aanpak binnen de warmtetransitie. Hiermee wordt blijvend ingezet op laagdrempelige, persoonlijke en onafhankelijke ondersteuning van inwoners.

Ontzorging van bewoners

Gedurende meerdere jaren zijn er collectieve inkoopacties georganiseerd in samenwerking met het Regionaal Energieloket. Hoewel de ervaringen overwegend positief zijn, zagen we een dalende trend in het aantal deelnemers. De doelgroep die enthousiast wordt van deze acties lijkt bediend. Verdere ervaringen leren dat een grote groep inwoners behoefte heeft aan persoonlijkere ondersteuning en gericht advies voor hun situatie. Om inwoners beter te ondersteunen zetten we twee maatregelen op: aanbelaacties en een open house platform.

Bij aanbelaacties trekken we wijken in om met bewoners in gesprek te gaan, hun vragen te beantwoorden en mogelijkheden (energiecoach, subsidie, enz.) te bespreken. Een eerste proef in Dorplein stemt ons positief en is reden om dit in meerdere wijken te proberen. Door middel van ons dataportaal verfijnen we waar we aanbellen, een huis met energielabel A zal weinig nieuws leren van ons isolatieadvies.

Als tweede willen we een open house platform opzetten. Hiermee slaan we een brug tussen de bewoner die op zoek is naar een betrouwbare uitvoerder voor verduurzamingsmaatregelen en de gemeente die niet zomaar bepaalde bedrijven een voorkeurspositie mag geven. In navolging van de gemeente Oosterhout creëren we een webpagina waar partijen, nadat is vastgesteld dat ze voldoen aan een set eisen en keurmerken, zich kunnen presenteren als geselecteerde uitvoerder. De gemeente biedt het podium en de gemakkelijke route voor inwoners om een firma te vinden, maar is zakelijk niet betrokken tussen bedrijf en klant.

Warme Woning Weken

De gemeente organiseert in september en oktober 2026 de Warme Woning Weken. Met deze campagne stimuleren we inwoners om juist vóór de winter hun woning te isoleren en

zo comfortabeler en energiezuiniger te wonen. De campagne sluit aan bij ‘Laat jouw subsidie niet lopen’ en helpt inwoners om gebruik te maken van beschikbare regelingen.

Tijdens de Warme Woning Weken bezoeken we alle zes de kernen met een mobiel informatiepunt. Inwoners kunnen vragen stellen, advies krijgen en kunnen in contact komen met energiecoaches. Ook organiseren we één centrale informatiebijeenkomst.

Daarnaast kunnen inwoners, zolang de voorraad strekt, een isolatiebox ophalen. Met wijkgerichte aanbestedingen brengen we bewoners persoonlijk in contact met de campagne en mogelijkheden rondom subsidies. De campagne ‘Laat jouw subsidie niet lopen’ sluit hier naadloos op aan en loopt grotendeels online via social media met advertenties aangevuld met de landingspagina cranendonck.nl/subsidie, en met behulp van artikelen en advertenties in het HAC Weekblad.

Bewonersbijeenkomsten

Om inwoners beter te informeren over subsidiemogelijkheden en regelgeving blijven we informatiebijeenkomsten organiseren. We maken de keuze om hier nadrukkelijker de bewoner op te zoeken door niet één centrale bijeenkomst te organiseren, maar in meerdere of alle kernen een presentatie of inloopmoment op te zetten. Dit werkt faciliterend richting de inwoner maar biedt ook kans om in de verschillende gemeenschapshuizen aan te haken bij andere activiteiten. Als derde biedt de kleinere setting de ruimte voor persoonlijke gesprekken, iets wat minder makkelijk is in een plenaire bijeenkomst.

Daarnaast willen we ook proberen de inwoner op te zoeken. Dat wil zeggen dat we ze niet uitnodigen om naar onze bijeenkomsten te komen, maar bijvoorbeeld aanhaken bij inloopjes van buurtverenigingen of sportclubs bezoeken. Op een informelere manier kan dan besproken worden wat de gemeente te bieden heeft op gebied van verduurzaming. Ook treffen we een andere, jongere, doelgroep. Tot slot zoeken we ook aansluiting bij evenementen in de gemeente, ook als ze niet direct een link met duurzaamheid hebben. Onder de mensen komen en contact met inwoners die anders buiten onze radar blijven zijn daarvoor de belangrijkste argumenten.

Wijkacties Warmtebeeldcamera

De inzet van een warmtebeeldcamera kan een krachtig middel zijn om bewoners bewust te maken van warmteverlies in hun woning. Door zichtbaar te maken waar warmte via dak, gevels, ramen of kieren ontsnapt, wordt energiebesparing concreet en persoonlijk. Bewoners herkennen direct de verbeterpunten in hun eigen huis, waardoor de noodzaak van isolatiemaatregelen beter wordt begrepen.

Ervaringen uit verschillende gemeenten laten zien dat een warmtefoto vaak leidt tot meer interesse in isolatieadvies, subsidies en daadwerkelijke isolatiemaatregelen. De warmtebeeldcamera is daarmee niet alleen een technisch hulpmiddel, maar vooral een effectieve activatietool die bewoners in beweging brengt richting een energiezuinige en comfortabele woning.

In het najaar van 2026 willen we deze actie inzetten in een wijk in Cranendonck. Hierbij gaat de voorkeur uit naar een oudere woonwijk met voornamelijk koopwoningen, waar nog een aanzienlijke isolatieopgave ligt. Bij de selectie van de wijk wordt niet alleen gekeken naar de technische kansen voor energiebesparing, maar ook naar sociale factoren. Een sterke sociale cohesie kan bijdragen aan een hogere betrokkenheid van bewoners en een grotere deelname aan de actie.

Elektrisch rijden

In 2025 is de Integrale Laadvisie Cranendonck vastgesteld. In dit document zijn kaders opgesteld rond het faciliteren van een dekkende laadinfrastructuur voor elektrisch rijden. Dit sluit aan bij de landelijke doelstelling dat laadinfrastructuur geen beperking mag zijn bij de keuze om een elektrische auto in gebruik te nemen.

Om een balans te houden in het enerzijds faciliteren van de vergroening van mobiliteit, en anderzijds de krapte op het stroomnet niet te versterken, is het voornemen om de laadvisie op een aantal punten te wijzigen:

De definitie van een laadplein is nu zodanig geformuleerd in de Laadvisie dat een tweede laadpaal op dezelfde locatie aangemerkt wordt als 'laadplein'. Ondanks dat het gebruik en verkeer van laadpalen in de wijk significant anders is dan een snellaadplein welke veel aan snelwegen te vinden zijn. Door de definitie van laadplein specifieker te maken, en gebruik te maken van de mogelijkheid om laadpalen een netaansluiting te laten delen, kan in de komende periode de laadinfrastructuur worden uitgebreid op plaatsen met een hogere vraag, zonder dat dit een extra belasting op netaanvragen legt.

Voor bewoners zonder eigen oprit is het volgens de laadvisie nu niet toegestaan om met een Verlengde Private Aansluiting (VPA) te laden. Bij een VPA wordt een kabel vanaf de woning naar een parkeerplek aan de openbare weg getrokken. Hierdoor kunnen bewoners met hun eigen zonnestroom of hun eigen energiecontract hun auto opladen.

In de Laadvisie 2025 is deze optie niet toegestaan vanwege de risico's voor de openbare orde en veiligheid. Inmiddels zijn er nieuwe ontwikkelingen in het aanbod van type VPA's, zoals een platte kabel of kabelgoottegels, die een veiligere situatie verzorgen. Gemeenten in de regio experimenteerden er met succes al mee. Om bewoners zonder eigen oprit te faciliteren is het voornemen deze optie in een herziening van de Laadvisie op te nemen. Aanvragers worden verzocht aan te tonen dat er draagvlak is bij burens om de VPA in gebruik te nemen.

5.3 Bedrijven Stimuleren

We blijven bedrijven ondersteunen bij verduurzaming, maar gaan dit op een andere manier doen. De afgelopen jaren is gebleken dat er weinig vraag is naar advies en ondersteuning vanuit de gemeente. Verduurzamingsvragen vanuit bedrijven worden niet aan de gemeente, maar elders gesteld. Het gemeentelijk energieloket voor MKB als apart kanaal hiervoor sluiten we daarom. Vanuit de provincie is er namelijk een gelijksoortig loket ontwikkeld, het Ontzorgingsloket MKB biedt ruimte om individuele vragen van ondernemers te beantwoorden.

Op het gebied van energievoorziening en netcongestie is er juist heel veel te doen voor bedrijven. Niet alleen gaan we bedrijven attenderen op bedrijfsgerichte programma's rondom energie (besparing, management en opslag), bijvoorbeeld via de Ondernemersnieuwsbrief. Ook gaan wij zelf actiever de boer op om oplossingen voor bedrijventerreinen te onderzoeken. Hierbij valt te denken aan het creëren van Energiehubs, toepassen van Metalot-techniek en andere innovaties voor gebiedsontwikkelingen die volgen uit de Weerterland-werkgroep GROEI (Gebiedsgerichte Regionale Oplossingen voor Energiesystemen en Innovaties). Deze kennis komt van pas bij toekomstige gebiedsontwikkelingen waar energievoorziening, vanwege de steeds nijpendere netcongestie, een steeds belangrijker onderwerp wordt.

Als derde tak moeten bedrijven, in tegenstelling tot woningeigenaren, voldoen aan wet- en regelgeving rondom energieverbruik en besparing. Handhaving hierop vindt plaats door de Omgevingsdienst.

5.4 Voorbeeldfunctie gemeente

In lijn met de wijzigende regelgeving voor gebouwen (zie 'Wettelijke taken') worden er ook stappen gezet op het gebied van gebouwbeheer. Voordat er keuzes gemaakt kunnen worden en investeringen kunnen worden gedaan zijn er een aantal zaken nodig. Er wordt momenteel gewerkt aan een accommodatiebeleid dat in [DATUM] gereedkomt. Een accommodatiebeleid is nodig om vast te leggen welke locaties er op de lange termijn in gebruik blijven, waar nieuwbouw plaatsvindt en welke gebouwen er worden afgestoten. Om te kunnen bepalen welke maatregelen er nodig zijn om gemeentelijke gebouwen te verduurzamen zullen er Energiemaatwerkadviezen worden opgesteld.

Deze informatie samen vormen de opmaat naar een Duurzaam Meerjarig Onderhoudsplan en een Duurzaam Meerjarig Investeringsplan (DMJOP en DMJIP) waarin ambitie en budget voor het gebouwbeheer wordt bepaald.

Na positieve gesprekken met de Cranendonckse scholen is gebleken dat er een gezamenlijk draagvlak ligt voor het opzetten van een Natuur en Duurzaamheidseducatie-programma. In maart 2026 hebben we tijdens het periodieke LEA-overleg een presentatie gegeven over dit thema aan bestuurders van kinderopvang organisaties, BO en VO. We willen dit in het schooljaar 2026 – 2027 opvolgen door met onderwijsinstellingen individueel in gesprek te gaan en op basis daarvan een projectplan op te stellen om tot een passende NDE-structuur te komen. Het doel is om een op lokale kracht gestoelde menukaart op te stellen waarmee scholen invulling kunnen geven aan NDE.

5.5 Urgente Gevallen

Uitvoering subsidie Energiearmoede

De aanpak Energiearmoede draait om het weten te bereiken van de doelgroep. Dat is een uitdaging, de inwoners die het betreft houden hun sociale kring klein en wijzen hulp van buiten vaak af. Concreet houdt dit in dat deze doelgroep zich niet aanmeldt voor advies

aan huis of subsidie, maar gezocht en gevonden zal moeten worden.

Gesprekken met bewoners steken we laagdrempelig in. Stap een zijn de vaste lasten oftewel de energierekening. Een simpele handeling zoals het overstappen van energieleverancier op advies van een energiecoach kan al kosten besparen. Wanneer het aan de orde is kan het contact voortgezet worden naar isolatiemaatregelen en inzet van de diverse subsidies.

Om bewoners te benaderen maken we gebruik van aanbelaacties of gegevenslijsten rondom slechte energielabels en/of lage inkomens. We hebben op dit moment nog te weinig resultaten (er zijn weinig inwoners die én woningeigenaar zijn én te maken hebben met energiearmoede) om te concluderen welke aanpak of aanpakken er het beste werken.

Zonweringsactie en voorlichting ventilatie

Om een ongunstig binnenklimaat (hitte of onvoldoende ventilatie) tegen te gaan blijven we hier aandacht voor vragen. De zonweringsactie is tweemaal met succes georganiseerd en zetten we voort. Voor het thema ventilatie bekijken we welke communicatieboodschap voor de beste voorlichting kan zorgen op dit thema. Actiegericht willen we mogelijkheden om ventilatiemaatregelen te subsidiëren onderzoeken.

In samenwerking met de disciplines groen, klimaat en water zetten we de bestaande acties zoals afkoppelsubsidie, tegelwippen en vergroening voort. Vanaf 2028 kunnen we niet langer meer gebruik maken van een verkregen subsidie van het Waterschap. Deze kosten worden daarna opgevangen door het Duurzaamheidsbudget.

5.6 Data en Monitoring

Van de woningen in Cranendonck die effectief (na)geïsoleerd kunnen worden, is in veel gevallen niet bekend wat de huidige isolatiestaat is. Een merendeel van de woningen heeft geen vastgesteld energielabel, of het label is niet up-to-date en representatief voor de isolatiestaat van de woning. Een goede inschatting maken van de mate waarin bewoners hun woning hebben geïsoleerd is daardoor niet eenvoudig.

Door gesprekken en acties met bewoners, de gemeentelijke isolatiesubsidie en de gesprekken die de Energiecoaches van Cordaad Welzijn voeren bouwen we een inzicht op van woningen waarin wel iets is aangepakt. Door dit te documenteren krijgen we een inzicht van de isolatiestaat per woning, straat, buurt en kern. Met die inzichten kan de gemeente een gericht aanbod ontwikkelen en effectiever communiceren richting de bewoners die nog kunnen isoleren.

In 2026 is het dataplatform Clappform in gebruik genomen. Met dit Woningvolgsysteem kan op woningniveau een dossier aangemaakt worden met daarin de isolatiestaat van de woning en gegevens over bijvoorbeeld verstrekte subsidies of gevoerde gesprekken.

Met de inzichten die, conform scherpe privacyrichtlijnen, worden gedocumenteerd op dit platform zullen toekomstige communicatiecampagnes en gerichte ondersteuning effectiever worden ingericht.

5.7 Samenwerking

In MRE-verband wordt gewerkt aan het opstellen van een nieuwe Regionale Energiestrategie (RES). Deze komt in voorjaar 2027 ter consultatie richting College en Raad en zal eind 2027 worden vastgesteld. Deelname aan verschillende werkateliers wordt ambtelijk verzorgd, voor raadsleden worden er nog diverse bijpraatmomenten (regionaal) georganiseerd.

Samenwerking op energiegebied met de gemeenten Leudal, Nederweert en Weert (Weerterland) wordt ook doorgezet. Momenteel wordt de huidige samenwerking geëvalueerd en bekeken welke structuur en focus er het beste past bij onze energieopgaven. Waar de vorige fase een meer onderzoekend karakter kende lijkt het erop dat we een diepgaandere programmatische aanpak na zullen streven. Omdat opgaven op het gebied van energie groter zijn geworden en onze organisaties op meerdere manieren gaan raken wordt voorgesteld om dit met meer ambtelijke inzet aan te gaan pakken.

Tot slot blijven we inbreng leveren voor de prestatieafspraken met Wocom en werken we toe naar meer actieve afspraken om samen nieuwe initiatieven en onderwerpen op te pakken.

6. Financiële paragraaf

Context

De afgelopen twee jaar stonden voor het duurzaamheidsbudget in het teken van opgepluste landelijke subsidieregelingen. De isolatieaanpak werd met ruim 2 miljoen bijgeplust, de Provincie Noord-Brabant creëerde een regeling voor faunabescherming en energiebesparing. Ook de uitkering voor personele capaciteit wijzigde in positieve zin.

In juli 2025 werd bekend dat het toenmalige ministerie van Klimaat en Groene Groei extra middelen had vrijgemaakt voor capaciteit bij decentrale overheden. Voor Cranendonck betekende dit dat de CDOKE-uitkering (Capaciteit Decentrale Overheden voor Klimaat- en Energiebeleid) groeide van een jaarlijkse 400.000 euro naar jaarlijks ruim 700.000 euro. Toegezegd werd dat gemeenten mochten rekenen op een dergelijk hoger bedrag voor de periode 2025-2030. Met de meicirculaire van 2026 zijn deze bedragen vastgesteld tot en met 2027. Het is de bedoeling om in de septembercirculaire van 2026 uitsluitsel te geven over alle jaren tot en met 2030.

Verder heeft men het voornemen om de wijze van uitkeren te wijzigen. In plaats van een specifieke uitkering (SPUK) kennen we inmiddels een decentralisatie-uitkering via het gemeentefonds. Hierbij heeft het Rijk directe controle op de voortgang van de Klimaat- en Energieopgaven. Dit houdt in dat gemeenten vrijheid krijgen in de inzet van middelen, maar ook een grotere stok achter de deur wanneer dit niet leidt tot het behalen van concrete resultaten.

Het beeld ten aanzien van subsidies en subsidieuitgaven ziet er als volgt uit:

Subsidieregeling	Start en einddatum	Budget	Uitgegeven (1 juni 2026)	Opmerking
CDOKE (Personele capaciteit)	2023-2027	1,65 miljoen	1,5 miljoen (verwacht bij einddatum 2027)	Uitkering vanaf 2025 structureel opgehoogd van 4 ton jaarlijks naar 7 ton per jaar
CDOKE (nieuwe uitkeringsvorm)	2026-2030	725.000 per jaar	0	Zie toelichting hierboven
Nationaal Isolatieprogramma	2023-2030	3,2 miljoen	410.000	In 2025 2,3 miljoen aan extra middelen ontvangen
Energiearmoede	2022-2027	600.000	355.000	Restant wordt bestemd voor isolatieaanpak kwetsbare inkomens
Subsidie Energiebesparing Provincie	2025-2027	110.000	0	Ontvangen augustus 2025, middelen voor isolatieaanpak lage inkomens

Subsidie Faunabescherming Provincie NB	2025-2027	36.000	0	Ontvangen augustus 2025, realisatie compensatieopgaven in 2026
--	-----------	--------	---	---

Blik vooruit

De extra middelen zijn talrijk maar ook goed getimed. Zoals in deze nota te lezen is komen er een aantal majeure opgaven op ons af. Het opstellen en monitoren van een Soorten-managementplan, zodat we woningen kunnen blijven isoleren en andere bouwprojecten kunnen ondersteunen bij hun ecologisch onderzoek vraagt om financiële en personele capaciteit (ca. 0,6 fte). Het warmteprogramma komt in 2027 gereed en betekent een concretisering voor onze aanpak aardgasvrij wonen. En als laatste levert netcongestie ons een reeks nieuwe vraagstukken op over het voorzien in energie bij nieuwe ontwikkelingen waar het centrale energienet vaak niet de oplossing is. Daar dient de gemeente nieuwe kennis op te doen en die een plaats te geven binnen de eigen organisatie.

Bij opstellen van onderstaand overzicht is rekening gehouden met het ravijnjaar 2028. De gemeentebegroting is zoveel als mogelijk ontzien zonder te snijden in personele of uitvoeringskosten. Echter, zoals het er nu voorstaat vallen diverse subsidieregelingen weg na het jaar 2027. Alleen CDOKE en Nationaal Isolatieprogramma blijven over. Mogelijkerwijs wordt de subsidie energiearmoede nog verlengd, in lijn met het Noodfonds Energie dat in juli 2026 wederom gevuld is. Hoe opgaven zoals energiearmoede moeten worden opgepakt is nog niet te overzien, evenals welke andere subsidiemogelijkheden zich voordoen in de komende twee jaar.

Onderstaand overzicht beschrijft de kosten en dekking voor de Nota Energie- en Warmtetransitie voor 2027 en 2028. De geraamde kosten bestaan uit de Uitvoeringskosten van de activiteiten van deze nota, de meerjarig geraamde projectkosten voor het Nationaal Isolatieprogramma en de voornaamste personeelskosten en inhuur. Deze laatste werden en worden bekostigd door de CDOKE-uitkering van het Rijk.

De dekking vereist enige toelichting. De CDOKE-uitkeringen lopen vooruit op de daadwerkelijk gedane uitgaven. In 2023 en 2024 werd € 400.000 uitgekeerd. De verhoging van de uitkering had tot gevolg dat de uitkering voor 2025 werd opgehoogd naar € 725.000 en dat er voor 2026 en 2027 € 730.000 is beschikbaar.

Omdat er pas tot actie (formuleren beleidsdoelen, vacatures, wervingsproces medewerkers) overgegaan kan worden als middelen daadwerkelijk zijn beschikbaar, blijven er restanten middelen over. Dit is geen probleem, mits de subsidiemiddelen maar voor de einddatum (twee kalenderjaren na beschikking) zijn uitgegeven. De SPUK CDOKE voorzag hier ook in, beschikte middelen konden tot twee jaar later uitgegeven worden.

Concreet houdt dit in dat we 2027 ingaan met een restant van € 334.571 bovenop de CDOKE uitkering 2027 van € 730.000. Niet alle middelen worden in 2027 opgemaakt, waardoor we 2028 naar verwachting starten met een restant van € 326.988 bovenop wederom een uitkering van € 730.000 die mogelijk in de septembercirculaire bevestigd

wordt. Omdat deze middelen niet langer uit een Specifieke Uitkering (SPUK) komen, maar een algemene uitkering, stelt ons dat in staat om meerdere kostenposten op te voeren. Niet langer is CDOKE bedoeld voor alleen personeel en inhuur, de middelen kunnen worden gebruikt voor alle uitgaven ten dienste van Klimaat- en Energieopgaven. Zodoende bevat deze financiële paragraaf geen vraag naar middelen, maar zoeken we dekking binnen de ontvangen SPUK CDOKE, de decentralisatie uitkering(en) CDOKE en bestaande budgetten.

Geraamde kosten	2027	2028	Opmerking
Uitvoering Nota Energie- en Warmtetransitie	€ 245.000	€ 255.000	Uitgaven voor acties en projecten zoals benoemd in hoofdstuk 'Uitvoeringsgebieden'
Projectkosten Nat. Isolatieprogramma	€ 28.800	€ 28.800	Projectkosten niet te dekken uit rijkssubsidie
Personele kosten (3,06 FTE in dienst, 0,6 FTE monitoring faunabescherming)	€ 393.450	€ 393.450	Grootste deel van deze kosten bestaan al in personeelsbudget gemeente + uitgaven CDOKE-uitkering
Onderzoek, ondersteuning en beleid (o.a. warmteprogramma en aanpak netcongestie)	€ 100.000	€ 100.000	
Totale Kosten	€ 767.250	€ 777.250	
Geraamde dekking			
Middelen op Balans CDOKE (stand 1-1-2027)	€ 334.571		Totale restant middelen van eerdere uitkeringen, geparkeerd op balans.
Rijksuitkeringen alg. uitkering CDOKE (personele capaciteit)	€ 403.879	€ 748.450	De uitgekeerde CDOKE bedraagt jaarlijks circa € 730.000. Wanneer middelen in het boekjaar niet uitgegeven worden parkeren we deze in de reserve.
Meerjarige raming projectkosten Nat. Isolatieprogramma	€ 28.800	€ 28.800	Opgenomen in meerjarenbegroting
Totale dekking	€ 767.250	€ 777.250	

Noot: Begrote kosten en uitgaven (zoals uit te keren subsidies) binnen subsidieregelingen zoals Nat. Isolatieprogramma en Energiearmoede zijn omwille van leesbaarheid buiten beschouwing gelaten. Kosten die hier gemaakt worden zijn in lijn met doel en budget van deze regelingen.